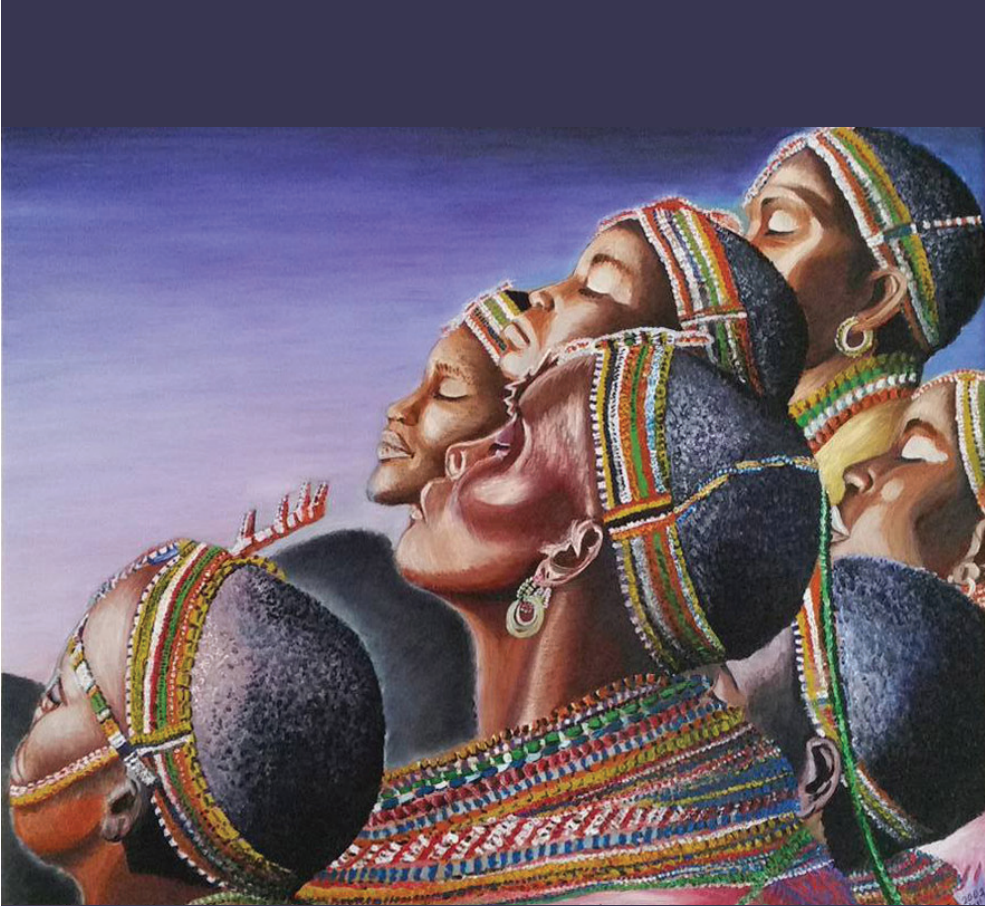

ÜÇ AYLIK KÜLTÜR SANAT EDEBİYAT DERGİSİ • KIŞ 2015 • SAYI: 4

M. NEDİM TEPEBAŞI • İHSAN YÜCEL • HARİKA UFUK • HASAN HÜSEYİN ESENTEPE • HIZIR İRFAN ÖNDER • MUSTAFA OKUMUŞ NEZİHE SAYIN YILMAZ • İBRAHİM KILINÇ • MEHLİKA GÜL DEMİRTAŞ GÜLDANE AKARSU • NİHAT YÜCEL • İŞILAY YEŞİLSU • EMİNE SEVİNÇ ÖKSÜZOĞLU • YALÇIN YÜCEL • HANİFİ YILMAZ • İBRAHİM ÖZGÜN SEDA AÇIKSÖZ • EMEL TÜRKYILMAZ • NUR ZELAL CEYLAN • MEHMET AKİF ORÇAN • SEVGİ TEMİZTÜRK

ÜÇ AYLIK
KÜLTÜR EDEBİYAT
VE
SANAT DERGİSİ

ISSN: 2149-1682

Sayı: 4

Sahibi:

Ebrar Vakfı adına
M. Nedim Tepebaşı

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:

Yılmaz Akçakale

Genel Yayın Yönetmeni:

Yalçın Yücel

Yayın Kurulu:

Yalçın Yücel
M. Nedim Tepebaşı
Hacı Ali Özturan

Sanat Danışmanı:

M. Nejat Karpuzoğlu

Kapak Resmi:

M. Nejat Karpuzoğlu

Dizgi-Tasarım:

Mehmet Aksoy

Adres:

Mimar Sinan Mahallesi
Bediüzzaman Bulvarı
Hamle Sitesi A Blok Kat:1
Kahramanmaraş

İletişim:

M. Nedim Tepebaşı
nedim.tepebasi@hotmail.com
0542 635 7728

Yalçın Yücel:

0533 636 4513
0536 659 7999
yalcinyuc@gmail.com
Posta Kutusu: 15-K.Maraş

Basım Yeri:

yılmaz
ticaret matbaası
sürekli form tesisi

Adres:

İsmetpaşa Mahallesi Dedezade
Caddesi No:8/B
KAHRAMANMARAŞ
Tel.: 0.344 224 15 15

İÇİNDEKİLER

M. Nedim Tepebaşı	Sunuş Yazısı.....	1
İhsan Yücel	Gözler	Deneme.....3
Harika Ufuk	Erguvan Rengi Bengi Yalnızlıklar.....	Şiir..... 4
Hasan Hüseyin Esentepe.....	Suriyeli Çocuk.....	Şiir.....5
Hızır İrfan Önder.....	Üçlemeler.....	Şiir.....6-12
Mustafa Okumuş	Mezarlıklar.....	Deneme.....13-14
Nezihe Yılmaz....	Dünya Kadınları.....	Resim.....14
İbrahim Kılınc.....	Bizim Karacaoğlanımız.....
.....	İnceleme.....15-31
Nezihe Yılmaz	Dünya Kadınları	Resim.....31
Mehlika Gül Demirtaş	Doğrular dan Ol	Şiir.....32
Güldane Akarsu.....	Bir Akasya Altı.....	Şiir.....33
Nihat Yücel.....	Rubailer34
İşlay Yeşilsu.....	Seveceksen Böyle Sev.....	Şiir.....35
Emine Sevinç Öksüzöğlü.....	İncir Ağacı.....	Öykü.....36
Yalçın Yücel	Sıkıntının Dalları	Öykü.....37-38
İbrahim Özgün.....	Umutlarla.....	Şiir.....39
Hanifi Yılmaz.....	Sitem Gazeli.....40
Seda Açıkşöz.....	Yakışır mı Hiç.....	Şiir.....41
Emel Türkyılmaz.....	Yine Aşk.....	Şiir.....42
Nur Zelal Ceylan.....	Şiirini Topladı Rüzgar.....	Şiir.....43
Mehmet Akif Orçan.....	Resim.....44
M. Nedim Tepebaşı	Aklı Akıl İle Kontrol Etmek.....	Deneme.....45-46
Fahrettin Kolukısa.....	Sanki.....	Şiir.....47
Hüseyin Gök.....	Kışın Ardından Gümrak Koşu.....	Şiir.....48
Yalçın Yücel.....	Düşünce Nasırlaşması.....	Şiir.....Arka Kapak içi

Yazıların yasal sorumluluğu yazarlarına aittir.

Usare Dergisi Ebrar Vakfı Kültür yayınıdır.
Bu dergi ticari amaçla yayınlanmamaktadır.

Elden temin edemeyenlere dergi, posta ile gönderilecektir.
(Posta ücreti yıllık 20 TL)

M. Nedim Tepebaşı

GÜZEL YAŞAMAK VE GÜZELLİKLERLE YAŞAMAK

Hayatın içinde yer edinmiş davranışlardan iyi ve güzel olanları korumak, diğerlerini iyi ve güzele tahvil etmek (çevirmek), yeni güzel davranışlar edinmek, sonra da bunlara zarar verecek hâl ve hareketlere meydan vermemek birinci kademe sanatkarlıktır. Çünkü “Allah güzel iş yapanları sever” (Al-i İmran 3/148). Buna göre; Yüce Allah’ın tercihi yönünde güzel yaşamak ve güzelliklerle yaşamak başlı başına bir sanattır, erdemlilik-tir.

Peygamber Efendimizin dilinde hepsi bir vücuda benzetilen Müslümanların oluşturdukları bir toplumda yönetici olarak görev alanlar, aynı anda çok büyük ve ciddi bir sorumluluğu da üzerlerine almış olurlar. Bu anlayışa göre bir toplumun sorumluluğunu üstlenen yöneticinin en başta gelen görevi, o toplumu, her bakımdan medeniyetin zirvesine taşımak ve yükseldiği makamdan aşağıya indirmemek, hiç değilse o seviyede tutmaktır.

Sadece güzelliklerin yaşandığı ve yaşatıldığı bir toplum kurmak, dünyanın en zor işini başarmaktır. Böyle bir işin başarılması, insanoğlunun, yeryüzünde elde edebileceği en büyük zaferidir. Akıllı insanlara yakışanı da zaten budur, kısa zamanda başarı elde edilmeyebilir ama bu yola baş koyarak işe başlamak önemlidir, bu bir hedeftir. Kişi, ahiretteki cennetini, burada kendisi kuracaktır!

Bir tarafta yeni güzel kazanımlar edinilmeye devam edilirken, diğer taraftan da yani işin ikinci merhalesinde (aşamasında) de bu alanda elde edilen kazanımların korunması için bir dizi tedbirin alınması gerekecektir. Bunu sağlamanın yolu da yapılan işlere top-

lumu ortak etmektir. İyi yönetim, bu aşamaları iyi değerlendiren yönetimdir. Dünyaya ve ötesi için yapılacak en akıllı yatırım herhalde budur.

Kendi medeniyetini kuramayan ya da medeniyetini daha ileriye taşıyamayan toplum, bir varlık gösterememiş olur, çünkü “Günü gününe müsavi (eşit) geçen aldanmıştır.” hadis-i şerifi, üstün medeniyetin temelini oluşturur.

Medeniyetin, güzellikler üzerine kurulmasına katkıda bulunmak, nesiller için hem bir görev hem de sorumluluktur. Bu alanda yapılacaklar, faydalanmak ya da ileriye yönelik yatırım yapmak anlamında ağaç/lar dikmek, sonra da onların derli toplu ve verimli olmalarını sağlamak adına budama yapmak gibidir.

Üst seviyede huzurlu bir yaşam sürdürülmesi, en çok bizim toplumumuza yakışacaktır. Bu da güzel olan her şeyi hayat kazandırmakla olacaktır.

Hayatın baştan güzellikler üzerine kurulması, devam eden hayatta güzel davranışlar edinilmesi, varsa olgunlaşmamış davranışların olgunlaştırılıp güzelleştirilmesi işi ailede başlamalı, dalga dalga ve kademe kademe yayılmak suretiyle toplumun her biriminden geçerek en üst yöneticiye kadar uzanmalıdır. Toplum olmak bunu gerektirir.

Güzel yaşamamanın ve güzelliklerle yaşamamanın esas alınması, insanları huzura kavuşturduğu gibi toplumu da dağınıklığından kurtaracaktır. Birlikteliğin esasını da güzel yaşamak ve güzelliklerle yaşamak oluşturacaktır.

Mademki insan en güzel bir şekilde yaratılmıştır, o zaman yaratılıştan gelen o güzelliği korumak, hayatın her anını güzel kıl-

mak, kazanılmış güzellikleri sürdürmek de insanın birinci ve en yüksek derecede ideali olmalıdır. Yarattığı uygun yaşamak, aslında insanın üzerinde bir emanettir ve insan bundan sorumludur. Hâl ve hareketlerden konuşmaya, yazmaya, yemeden içmeye, kendisi dışındakilerle ünsiyete (yakınlaşma, dostluk), başkalarına hitap şekline, dili doğru kullanmaktan diğer bütün iş ve işlemlere kadar her şeyde güzellik olmalıdır, üstelik bu, hayatın her anında belirgin bir şekilde görülmelidir.

Özellikle Müslüman kişinin hayatında, güzel olmayan hiçbir iş ve işleme, hangi şart ve durumda olursa olsun yer verilmemelidir. Şayet bir şekilde bundan bir kopuş ve uzaklaşma olmuş, ya da bu hasletlerin yeri işgal edilmişse, farkına varıldığı anda yamuklukları düzeltmek için gerekli müdahale zaman geçirilmeden yapılmalıdır. Etkileşimi olan cisimlerin bir yerinde baş gösteren ufacık bir çürüme, müdahale edilmediğinde nasıl tüm cismi çürütüyorsa, hoş olmayan her iş de yaşamın güzelliklerini çürütecektir.

Bugün, devlet iş ve işlemlerinde görülen rahatsızlıklardan toplumdaki huzursuzluklara kadar bu anlamda bir duyarsızlık söz konusudur, yani iş ve işlemler mecrasında değildir. Peygamber Efendimizin; "Lisanını

düzelten kimseye Allah rahmetini bol kılsın." dediğini rivayet eden Hz. Ömer'in, resmi yazışmada bir tek harfte yaptığı imlâ hatası sebebiyle devlet memurunu görevden uzaklaştırmış olması çok önemli mesajlar içermektedir. Daha fazla söz söylemeye gerek var mıdır?

Edebiyat ve sanat, güzel ve güzelliklerle yaşamak için vardır ve bunun için gereklidir de.

Güzel yaşamak bir sanattır, sanat da güzel yaşamın ürünüdür. Kabalığın her türlü sevimsizdir, sevimsiz her hareket ve söz ise kabalıktır. İşlenmemiş ağaç odundur, işlenmemiş taş kütledir. Bu hâliyle bunların yeri bellidir.

Toplumların, kendilerini takip eden nesillerine en önemli mirası kültürleri olacaktır. Öldükten sonra da hatırdaki ve hatıralarda kalmak isteyenler güzel yaşamalı ve güzelliklerle yaşamalıdır.

Bu bağlamda söyleyebilirim ki; "USARE DERGİSİ" bir EBRAR VAKFI yayınıdır. EBRAR VAKFI'nın geniş açılımlı isminde "Güzellikleri Yaşatma" ibaresi vardır. Dilerim, Allah'ın izni, okuyucularımızın manevi desteği ile bunu da başarma imkânını bulmuş oluruz.

Selam ve muhabbet dileklerimizle.

GÖZLER

Kimi gözler vardır sert bakar; çevresine gözdağı verir gibidir. Olanca hissiyle irkiktir, ürkütür sizi. Kimileriye okşayıcı, yumuşak ve ılıktır; insanın içine ince ince akar. Gönül okşayıcıdır böyleleri.

Gözler deyipte gelip geçmeyin, bir yol durun onun üzerinde. Hiç bıkmaksızın gözleyin, gözlem yapın. Anlam verin, anlam alın. Derinleşin, yoğunlaşın. Yakınlaşın, iraklaşın. Neler neler göreceksiniz, bu giz dolu bilmeceyi organlarda.

Günlük yaşamda, nicelerinin gözlerini incelemiştirsinizdir sanırım. Çeşit çeşit yansılan bakışları yakalar-sınız oralarda. Uzakları tarayan, dimdik bakan arayıcı, somcu bakışlar; nereye baktığı kestirilmeyen sinsi, kaçamak, oynak, fırıladağı anıştıran bakışlar. Aşağısıyan, küçümseyici, yok sayıcı olanları. Böyleleri çoğun hindi gibi kabarıp büyüksenirler. Tinsel eziklikleri, yersizlikleri gözlerine gülle gibi oturmuştur. Varsa yoksa kendileridir, ötekiler bir hiçtir. Felsefelerini ben ve ötekiler üzerine kurup kurgularlar. Evrenin merkezi olma sanrısı benliklerini boydan boya sarmıştır. Çevrelerini öfkeli, öç alıcı, kin fıskırtıcı bir biçimde süzerler. Bunlardan öte, hülyalı, hüzünlü, dumanlı olanlarını da görmüşsünüzdür gündelik yaşamda. Bugünlerde bunların kökü kurudu; yerlerini ateşli, şuh, cinsel kilimlerin tutuşturduğu kösnül bakışlara terk etti.

Bir de güzeli, gerçeğin gizini arayan sanatçı bakışları vardır hani. İçlerinde dinmek bilmeyen fırtınalar esse de bir başka bakarlar dış dünyaya. Gözlerini yüce ve soylu değerlere dikmişlerdir bunlar. Güzeli olanca güçleriyle emmek, onları, kendi öznelliklerinde erite-rek vermek isterler. Bu yüzden de, görünen varlığın ötelere gitmeyi erek edinmişlerdir. En çirkin nesnelere bile güzel bir yan bulma yetisini taşırlar onlar. Yılmayışları, boyun eğmeysi, en karanlık anlarda bile bir ışık yakalayışları bundan olsa gerek. Haşan Hüseyince "acıyı bal eyler", Aragon gibi.

"Elsa"nın gözlerinde erince ve dinginliği yaşar. Leonardo gibi, "Mona Lisa"nın gözlerinde çağdan çağa akar. Diyeceğim, güzele ve insana bakan pussuz, yıkanmış, arınmış gözlerdir onlar.

Paraya bel bağlamış, onu yaşamının biricik amacı yapmış tipler görürsünüz günlük yaşamda. Para kudurganıdır. Güzellikleri hoyratça çiğnerler. Tepelemek, ezmek, yok etmek onların değişmeyen niteliğidir. Şişip semizlemeleri, kasalarını tomar tomar parayla doldurmalarındandır. Her olasılığa karşı, bunların önemli bir bölümünü de yabancılara bankalarda istiflerler. İşleri güçleri istifçiliklidir. Böylece kendilerini güvenceye aldıklarını sanırlar. İşte, böylelerinin gözlerini şöyle bir yakından incelediğiniz oldu mu hiç? Benim oldu. Oralarda, binlerce şeytanın dursuz duraksız yavaştaştığını, tepiştiğini, birbirlerine şov yaptığını gördüm. İnsancı parıltılar, tozu dumana katarak kaçışmış, yitip

gitmişlerdi o gözlerde. Yerlerini, bin bir renge girip, birbirine kur yapan, yanar döner anlamaklara bırakmışlardı. Cirit atıp duruyorlardı bunlar oralarda. İtici, iğrenti verici bulurum bu tür gözleri. İnsanın en güzel yanlarını dilim dilim doğrarlar. Bir burğu gibi oyarlar yüreğinizi.

İnsan yaşlanmaya yüz tutunca, gözlerde yitirir eski parıltısını. Sanki aradığı, sorduğu hiçbir şey kalmamış gibidir. Büzüşürler, kendi içine çekilip karanlık, belirsiz iki noktaya dönüştürler. Dünyaya, yaşama küsmüş, kendi içlerine çekilmişlerdir artık. Duygusal güçleri körelmiş, silinmiştir.

Bu yargım her yaşlı için geçerli değildir kuşkusuz. Nice yaşlılar görürsünüz, her dem tazelandiklerinden, aydınlığı erek edindiklerinden, büyüsel bir ışık halesi yaratırlar çevrelerinde. Sizi, kendilerine çeker, çekimlerler. Yürelerinde coşku gümbürdemeleri eksik olmaz onların. Böylesine etkileyici ve ışıklı oluşları bir rastlantı değildir sanımda. Bunlar gözlerini güneşe çevirenlerdir. Gecenin en karanlık anında bile yıldız ışıklarında yıkananlardır. İçsel zenginlikleri, gönül yücelikleri gözlerinde aşk olur, umut olur, inanç olur. Tırmanarak, yaranayı paralanarak eriştikleri doruklar, tanımsız hazlar ve esrimler tattırır onlara. Tepeden tırnağa insan olduklarını duyumsarlar böylece. Güçlerine güç katarlar. Gevşemeyişleri, diri ve canlı kalışları gözlerinden okunur.

Gözler de kimi zaman aldatıcı olabilir. Öyleleriyle karşılaşırsınız ki, size yönelen bakışları çocuksu, saf, lekesez, kirlenmemiş bir izlenim bırakır ilkin. Ne ki, gündelik yaşamdaki edimleri, eylemleri, ilişki biçimleri bunun bir tuzak olduğunu kafanıza çarpmıştır. Düş kırıklığına uğramışsınızdır. İlk izlenimlerin yanıltıcı bir tuzak olduğunu yaşayarak anlamışsınızdır. Mas-kelerin gözlerden başladığı gün ışığına çıkmıştır artık.

Bakışları paraya odaklayan bir dolar imparatorluğu kuruldu günümüzde. Her imparatorluk gibi onun da günün birinde çatırdayacağını düşünüyorum. Uzak yıldızlardan bile duyulacak bu çöküntünün sesi. Dolarları okşayan eller, onlara çevrik tutkulu bakışlar, gün gelecek gözlerini insana ve doğaya çevirecek. Hırslı, tutkunun, doymazlığın kan çanağına çevirdiği gözler, dünyaya insan gibi bakacak. Ondan öyle de dolarların üzerinde tuvalet böcekleri gezinecek. Sevilesi nice gözler vardır; içinde kelebekler uçuşur. Renk renk çiçekler açılır. Bir ilkyaz gecesi doluna-yının yumuşak parıltıları ışıldar oralarda. Bakar bakar da doyamazsınız onlara. Öylesine ince, öylesine içe işleyici, öylesine büyüselidirler.

Çöplük kokusu sinmiş kusmuksuz bakışlar çoğaldıkça çoğaldı bu günlerde. Bu yüzden de insan gibi bakan, insan gibi gören bu bakışları arar olduk.

ERGUVAN RENGİ BENGİ YALNIZLIKLAR

Gecenin sessizliğinde
Saatin ayak sesleri
Ürkek, aciz,
Ağır aksak ritmiyle
Koynunda yitti
Harcanmış bir ömrün!

Islandı kirpikler,
Yaz yağmuru indi yüreğe
Acımsı bir türkü eşliğinde...

Eller açıldı gökyüzüne,
Yağmur duasına çıkılmış gibi
Bengi taş oldu umut,
Erguvan rengi
Bengi yalnızlıklara...

Hasan Hüseyin Esentepe

SURİYELİ ÇOCUK

Anasının kucağında bir yüz
Çocuk desem
Benzemiyor hiç
Sanki doksanlık bir ihtiyar

Yalnızca yüzü mü
Elleri ve ayakları da
Suyu çekilmiş bir kaktüs gibi
Sarkmışlar kucaktan aşağıya

Birazdan
Bir çöplüğe uzanıyor ana
Çocukta bir hareket
Ne çıkacak ki, bilinmez

Ölümün sıcak bir rüzgar gibi estiği
Kan kokulu yerlerden gelmişler
Ana oğul
Özgür yaşamı biraz daha sevmek için

Suriyeli
Ya da bir başka yerden
İnsan değil mi sonunda
Kimdir sahibi bu dünyanın?

Utaniyorum bakarken yüzlerine
O çocuk
Bu kadar erken
Nasıl yaşlandı diye

ÜÇLEMELER

1
içimi kemiren kurttur yalnızlık
ne yapsan boşuna sevgilim
ölümden kurtulamayız!..

2
bilesin ki ey yâr
herkes kendine ölür
ben sana!..

3
aşkın huyudur
az güldürür
çok ağlatır!..

4
kuşatır ruhumuzu cefa
fırar eder huzur
emzirir keder bizi...

5
yaşamak için direnmiyorsan
kardelenlere bakıp
utanmalısın....

6
saçını tarıyorum mehtabın
nasıl da umut kokuyor gece
rüzgâr çakırkeyif..

7
ölüm
alnımdan öptü beni
babam bile öpmezken!..

8

zamanın avucunda
titreyen bir kuş mu
kalbim?..

9

daha kendime gelmeden
kime, nasıl
gideyim?..

10

mâverâya çıkar mı
içimin
bulvarları?..

11

yağmur yakar mı
ateş ıslatır mı
kirlenen ruhumu?..

12

beni ağlatırsan
ey yâr
yanmaz mı gökyüzü?.

13

ey yağmur
lekelerini çıkarabilir misin
dünyanın?..

14

ateşböceği kadar
aydınlatabıyorsan geceyi
güneş olmaya yeltenme!..

15

soluğun şiir değilse
sözcükler
aciz kalır..

16

gülsün güneş
aydınlansın dünyam
ıhlamur gibi koksun ölüm...

17
yakınmadan önce söyleyin
taşın aş olduğu günleri
yaşadınız mı hiç?..

18
sustum ey yâr
kalbinle gör beni
gözlerinle sev!..

19
su verilmez mi çeliğe
zulme
boyun eğmesin diye

20
toprak
anne gibi
müşfik midir insana?

21
yağmur sonrası
ışıyor güneş
yeşersin diye sevgiler...

22
ıslatmayan su
yakmayan ateş ol ki
farkı fark edelim...

23
güneşin gözleri ıslı ıslı
suya kanmış toprak mutlu
insan, kendini tüketmekle meşgul!..

24
bu güneş
hepimizin
yağma yok!..

25
sözcükler
tanığıdır tarihin
kıymayın!..

26
yaşamak
ölmekten
daha mı kolay?..

27
ey bilge çınar
yalnızlık nedir
yaşamak ne?..

28
anlatsam
hangi kalpsiz duyar ki
madencinin acılarını?..

29
var olmak için
kelebekler kadar özgür
kardelenler kadar dirençli olmalıyız.

30
her çağın
virüsüdür
yalnızlık!..

31
ölmek
korkutmuyor ki bizi
yaşamak kadar!..

32
yıldızlar olmasaydı
öksüz kalırdı
gökyüzü?..

33
ey güneş
modadır diye giyme
düşük bel pantolon!..

24
hayatın dibi tuttu
yanık kokuyor
dünya!..

35
doğum lekesi midir
yaşam
yüzümüzde?..

36
yüz görümlüğü mü
denizlerin
yakamozlar?..

37
sıradanlaştı artık
yaşamak da
ölmek de!..

38
ister ağla ister gül
tam vaktinde
gelir ölüm...

39
soluğu kesilir
mağrur gecenin
gün yüzünü görünce!..

40
acılar denizinden
mutluluk gemisi
geçmez!..

41
sonyaz geldi mi
hiçbir iz kalmaz
ilkyazdan!..

42
zaman sağır
gönül hasta
neşter kör!..

43
yaşama ezik başlayan
yaşamını yenik
bitirir!..

44
içimi döksem geceye
komaya girer mi
gün?..

45
hiç uyuyamıyorum
yıldızları
uyutmaktan!..

46
küserim elbet
öpmezseniz
yalnızlığımı!..

47
toprağını yadırgayan
fidan gibiyim
tutunamıyorum yaşama!..

48
ay vakti
gölgesi düşer
yalnızlığımın...

49
özü sancımayanın
sözü
sancımaz!

50
şair, şiiri
sırtında değil
yüreğinde taşır...

51
göğün kapıları kapanır
üstüne üstüne gelir dağlar
altında kalırsın hayatın!

52
hangi bayram dindirebilir ki
yokluğunun acısını
anneee?..

53
ben ağlarsam
kesin
felç olur hayat!..

54
yaşamı sevmeliyim ki
ölüm girsin
koynuma!..

55
gözlerini özlüyorum,
yalnızlığını devşiriyorum kentin
ölümüne süslüyorum geceyi!..

57
ey yağmur
hadi ıslatsana
yalnızlığımı!..

58
gidişin
yoksunluk krizi
yaratıyor bende!..

59
ey şehir
öksüz bir çocuk gibi
ağlayıp durma içimde!..

60
doğum lekesi midir
yaşam
yüzümüzde?..

MEZARLIKLAR

Ne zaman mezarlığa yolum düşse, kendini kusursuz bir endamla gökyüzüne salan servilere takılır gözlerim. Uhrevi bir dünyada gezinirken aklım, Yahya Kemal'in "Rintlerin ölümü" adlı şiirini anımsarım.

İran'dan yayılan Rintlik bir inanç ve yaşam biçimi olarak tasavvufta, edebiyatta önemli bir yer tutar. Amacım rintliğin ne olup-olmadığını değil, servi ve mezarlığın özdeşliğinde oluşan görüntünün bize ölümü algılama, düşünme fırsatı verişidir.

İşte bu ruhsal, zihinsel oluşumun derinliğine düştüğümde şairin şu dizeleri sessizce dökülür dudaklarımdan:

"Hafızın kabri olan bahçede bir gül varmış/
Yeniden her gün açarmış kanayan rengiyle/
Gece bülbül ağaran vakte kadar ağlarmış/
Eski Şiraz'ı hayal ettiren ahengiyle"

"Ölüm asude bir bahar ülkesidir bir Rint'e/
Gönlü her yerde buhurdan gibi yıllarca tüter/
Ve serin serviler altında kalan kabrinde/
Her seher bir gül açar her gece bir bülbül öter."

Şair, ölüm, rintlik, mezarlık üçgeninde oluşturduğu dokuyu şiirselliğin ve sanatın tüm incelikleriyle bir dantel gibi işlerken, sözcüklerin seçimi ve örgüsüyle de ustalığın doruğunda geziniyor. Mezarlığın, ölümün asude bir bahar ülkesi oluşu, bundan daha güzel nasıl sunulabilirdi ki?

İçten duygulu, derinden derine coşkun ruhu, esrarı sezmiş, tok gözlü-gönül zengini bu insanlar, dirilişin bir simgesi olan baharı, ölümün asude bahar ülkesi olarak benimserler miydi? Bilinmez. Ancak yaşam felsefeleri bu imajın doğmasında belki de önemli etken olmuştur.

Şair, mezarlığın sessizliğini bülbül sesiyle şenlendirse, donuk ve soğukluğunu gül rengiyle ısıtsa, serin servilerin gölgesiyle rahat-

latsa da onu mezarlık olmaktan çıkarır mı? Bilemem.

Kabrinde yatanlar, gece öten bülbülü dinlerler mi? Seherde açan gülü koklarlar mı? Yanıt vermek zor. Yaşayanlar, oradan yeterli ibret alırlar mı? Alırlarsa, iki günlük geçici bir yaşamda bunca çirkinlikler, kötülükler niye? Daha nice bilinmeyenler bir giz olur, mezarlıklarda. Belki de mezarlıklar ve ölüm yaşamın öbür ucu, fiziksel dinginliğin sonsuz boyutudur.

Özenle işlenmiş sıra-sıra dikilmiş, ataya saygının simgesi olan taşlar. Çiçeklendirilmiş toprak öbekleri ve altında yatanlar, geride canlı anılar bırakanlar, bizden birileri onlar...

Bir zaman diliminde yaşadılar, öldüler. Dikili taşlarda adları, doğum ve ölümleri yazılı o canlar duyguları, düşünceleri, tutkuları, doyumsuzlukları, özlemleri, özentileri, hayırları, şerleri, sevgileri ve nefretleriyle ölmeyecek gibi dünyaya sarıldılar; ama sonunda birer-birer ölüp gittiler. Her türlü maddi kazanımlarını geride bırakarak manevi kazanımlarını götürerek veda ettiler yaşama.

Nice mal-mülk sahipleri, geride insana, insanlığa bir ses ve hizmet bırakmadılarsa, Koca Yunus'un: "Mal sahibi mülk sahibi/ Hani bunun ilk sahibi/ Mal da yalan mülk de yalan/ Var biraz da sen oyalan" dediği türden kişilerse bunlar, elbette unutulacaklardır. Oysa şair Baki: "Baki kalan bu gök kubbede bir hoş seda imiş" diyor. İyiden güzelden yana hizmet verenler, uzun ömürlü olanlardır. Öldükten sonra da hizmetleriyle yaşayanlardır, kuşkusuz.

Her canlı gibi insan da ölümlüdür. Hiçbir güç bu olguya karşı koyamaz. Bu nedenle doğmak ve ölmek elimizde değildir. O gerçek ve ortak kaderimizdir, değil mi?

Mezarlıklar her gidişimde dünyadan so-

ğutur beni. Ölümlülük, benlik duygularımı, egolarımı, yumuşatır, eritir doğrusu. Onların yerine diyagramlığım, özverim, hoşgörüm, iyilikten, güzellikten yana tomurcuklanıverir, öne çıkar.

Taşlar ve yazılar derinliğine düşündürür beni (...) Tarihinde doğmuş, (...) tarihinde ölmüş ve de doksan yıl ömür sürmüş. (...) Tarihinde doğmuş, (...) tarihinde ölmüş, pek de genç yaşta yirmisinde çiçeği burnunda...

Bir de ömrün ölçütü olan yıllar var ya rakamsal değerler, gerçek ve anlamlı yaşamın ölçüsü mü? Elbette değildir. Rakamsal ifadeyle yılları üst üste koysak yüz yıl etse, bu yılların içi boşsa, bir yıl bile etmez bence. Ancak insan ömründe nice zaman dilimleri var ki her biri yüz yıla bedeldir. Bunların içi insanlığın temel değerleriyle dopdoludur. Bunlar içimizde-dışımızda yoğunlaşır. Bu değerler üzerinde yücelir, ölümsüzleşir, insan.

Geride bir ses, iz bırakan ömürler. İşte onlar öldükten sonra da yaşayanlardır. Önderler, filozoflar, âlimler, düşünürler, mucitler, sanatçılar ve kahramanlar.

Oysa çoğu insan fiziksel gereksinimini karşılar, yaşamları aile boyu sanki onların değişmez kaderi olur. Bunların düşünsel ve evrensel boyutlu değer yargıları da olmaz ve yüzeyde yaşarlar. Bir özdeyişte "İnci aramak istiyorsan, derinlere dalmalısın" de-

nilmektedir. O nedenle içi boş sıradan bir canlı yaşamını aşamazlar, kuşkusuz. Yine de yaşamlarını kimseye zarar vermeden sürdürmüşlerse, bu da bir zenginlik olmalıdır, sanırım.

Yaşanmış yılların içi ne kadar doluyorsa ömür o kadar anlamlı, o kadar uzundur bence. Bu da evrensel ve insani değerlerle yaşamı zenginleştirmekle oluşur. Yoksa birbirine benzeyen alışılmış, salt kendimiz için yaşadığımız değişimsiz yıllar, yaşamda zaman öldürmek sayılmaz mı? Rahatlığı değişimsizliğe, bencilliğe dönüştürmüş nice insanlar var ki heyecansız, atlımsız, bölüşümüz bir ömür sürerler. Birbirine benzeyen evrensel değerler yönünden üretimsiz, özverisiz, renksiz, kısır ve donuk yıllar, yüzlercesini üst üste koysanız, yine de bir yıl bile etmez değil mi?

Salt kendisi için yaşayanlar, yaşamadan ölüp-gidenler, arkada bir ses, iz, güzellik ve iyilik bırakmayanlardır, bunlar.

Yaşam evrensel ve insani boyutuyla algılanmıyor, salt bir canlı olmanın ilkelliği olarak sürdürülüyorsa, insan olmanın gereklerinden ve sorumluluklarından uzak kalınıyorsa, orada ölmeden de öldür, insanlar. İçi boş yıllar, bir ömür değil zaman öldürmektir. Gerçek ömür, içi dolu yıllarla ölçülmemeli, en güzeli öldükten sonra da yaşamalı insan değil mi?

Nezihe Sayın Yılmaz
Dünya Kadınları Sergisi

BİZİM KARACAOĞLANIMIZ

Karacaoğlan, belki de hakkında en çok araştırma yapılan halk şairimizdir. Bu, O'nun Türk Halk Edebiyatı'nın en büyük ozanı olmasından kaynaklanıyor olsa gerek. Her âşık gibi Karacaoğlan da çok gezmiştir. Belki de en çok gezenlerdendir. Ancak çok ünlü bir şair oluşundan olsa gerek her yerde "bizim" diye sahiplenilmiştir. Bu fakirin okuma, yazma öğrendiğinde ilk okuduğu kitap Karacaoğlan'dır. En çok okuduğum, halen de okumakta olduğum kitapların başında gelir. Okuduğum bir şiiri, bir koşması, bir semaisi yoktur. Tekrar tekrar okumuşumdur. Karacaoğlan şiirlerinde, gezdiği yerleri bir bir anlatmıştır. Bu yazımda şiirlerine, diline dayanarak Karacaoğlan'ın nereleleri gezdiğini, nerelerde mesken tutup eğleştiğini anlatacağım. Bir de daha çocuk yaşında dinlediğim, nesilden nesile anlatılan, dilden dile aktarılan gelen Karacaoğlan'ı okuyucuların dimağına sunacağım.

Altı, yedi yıl önce, Gaziantep'te bir baba dostu beni, kendi köyü olan Karaçomak Köyüne götürdü. Köyün önünde, dağ denilebilecek kadar yüksek, çıplak tepenin başında ulu bir ağaçla bir türbe gözüküyordu. Sordum. "Bu, bizim türbemiz Karaçomak Baba'dır" dedi. Beraberce türbeyi gezmeye çıktık.

Türbenin Fatihasını okuduktan sonra sıra meşeyi incelemeye gelmişti. Tepenin zirvesine kurulmuş, ben deyim sekiz yüz, dokuz yüz yaşında, siz deyin bin yaşında ulu bir meşeydi. Dibine oturdum. Yönümü doğuya döndüm. Tepe, doğuya doğru enginleşerek uzuyordu. Bir kilometre kadar ötede son buluyordu. Hemen ilerisinden ikinci bir tepe doğuya doğru yükselerek devam ediyordu. İki tepe arasında bir gedik oluşmuştu. Gedığın Gaziantep tarafında bir köy gözüküyordu. Ahmed Bey'e "Bu ilerideki köyün adı ne?" diye sordum. "Sargın Köyü" diye cevap verdi. Sargın'ı duyunca Hemen Karacaoğlan'ın şu dördünlüğünü hatırladım. "Gediğe varınca yol olur yarı / Sargın'ın güzeli salınır bari / Bu gün konalgamız Nafak Pınarı / Buradan Anteb'in ili görünür." Dördünlüğü bitirince Ahmet Bey: "Dönüşte sana Nafak Pınarı'ndan bir su içiririm" dedi.

Ahmet Bey'e, Karacaoğlan'ın koşmasında geçen "Kılcan, Bakıda, Arkık, Melekköy, Tilbaşar" köylerini sordum. Eliyle güneyi gösterdi "Onlar bu aşağı tarafta, Beydili'ye doğru, Barak köyleri-

dir." dedi.

Şimdi koşmanın tamamını okuyalım:

"Gönül arzuluyor Anteb ilini
Şol Kemnun Gediği belli görünür.
Evvel bahar yaz ayları doğunca,
Coşar Balıksuyu selli görünür.

Kılcan derler şu köylerin sırası,
Rasaf söker benim göğsüm yarası,
Bakıda'nın çoktur kaşı karası,
Eğdirmiş başlığın telli görünür.

Bakıda'dan indik kolkola düze,
Melekköy gark olmuş güle nergize,
Arkık'ta uğradım bir güzel kıza,
Terlemiş yanağı ballı görünür.

Gediğe varınca yol olur yarı,
Sargın'ın güzeli salınır bari,
Bu gün konalgamız Nafak Pınarı,
Buradan Anteb'in ili görünür.

Karacaoğlan der Ergene Kuyu,
Beşdeli'den akar Haleb'in suyu,
Tilbaşar ilinde şol Ekizkuyu,
Edepli, erkânlı yolu görünür."

Dönüşte Nafak Pınarı'na uğradık. Kavak ağaçlarının göğü delercesine uzadığı, bağık, bahçalık bir vadideydi. Dört tarafı taşla örülü bir kuyudan büngüldüyordu. Kuyunun derinliği iki metre kaddı. Kuyunun dibinden, yerin içinden, arkadaki dağın altına doğru bir tünel gidiyordu. Su, o tünelden geliyordu. Ayrıca tünelin içinden bir, bir buçuk, iki kilo gelebilecek büyüklükte alabalıklar geliyor. Pınara su almaya gelen yörük kızı misali aheste aheste, nazlı nazlı bir dönüş yapıp geri tünelin içinde kayboluyorlardı. Kuyudan gür bir şekilde çıkıp önündeki kavakları sulayarak vadiyi ikiye ayıran dereye doğru akmakta olan suya iki elimi birden daldırdım. Avuç avuç, kana kana içtim. İçtiğim en güzel sulardan biriydi.

Karacaoğlan, Gaziantep'den yukarı Adıyaman dolaylarını da gezmiş. Şöyle dile getirmiş.

"Yunmuş, arınmış Aynanoz Gölünde,
İşlaşış gider siyah telleri.

Geyinmiş kuşanmış ne hub salınır,
Kemere sıkırmış ince belleri.”

Adıyamandaki bir dostumdan öğrendiğime göre “Aynanoz Gölü” Adıyaman’ın Gerger ilçesi dolaylarındaymış.

Aşağıdan beri Tıdık Deresi,
Saklı durur bu sînemin yaresi,
Türkmen kızı bizlen açtı arası,
Yeşil ile dolu Sacur Gölleri.

“Sacur Gölü” Besni ile Araban arasındaymış. “Yeşil”: Karacaoğlan ve Türkmen dilinde ördeğin bir ismi de “yeşil” dir. Tıdık Dersi’ni bulamadım.

Tığlaşmış gamzesi, kâr eder cana,
Benim yârim benzer hörü, gılmana,
Şu Anteb ilinde Serv-i zamana,
Orda eser bâd-ı sabâ yelleri.

Suboğaz Köyünden ettik bir sükün,
Arkan Kocadut’tur sen seni sakın,
Araban ilinden bir çiçek sokun,
Çok olur onların gonca gülleri.

Soboğaz ve Kocadut, Araban civarında iki köy. Araban’ı herkes biliyor. Gazianteb’in ilçesi.

Gel benim karşımda salın bir zaman,
Bizi mecnûn etti bir kaşı keman,
Hısnımansûr derler ol Adıyaman,
Oradan Tevcik’in geçti yolları.

Hısnımansûr, Adıyaman’ın osmanlı zamanındaki adıdır. Bağları, narı, inciri meşhurdur. “Adıyaman” adı da incirden gelir. İncirin bir adı da adıyamandır. Tevcik bir Türkmen aşiretinin adıymış. Keçi sürüleriyle meşhur bir aşiret. Dostum Sadi Şahin’den öğreidiğime göre eskiden Araban ile Adıyaman arasında göçebe yaşayan aşiret, bu gün Gerger dolaylarında, dağlık, kayalık bölgede yerleşik yaşıyorlarmış.

Çit ile çimende yaylanı yayla,
Bizi Yaradan’ın fermanı böyle,
Seher vakti kalkıp bir hoşça söyle,
Anar m’ola Karacaoğlan dilleri.”

Karacaoğlan, Anteb’den aşağı Haleb, Şam, Hama, Humus gibi illeri de gezmiştir. Bir koşma-sına şöyle başlar.

Bitti m’ola Şam ilinin hurması,
Gitti m’ola ala gözün sürmesi,
Hama’nın, Humus’un telli turnası,
Turna yârin selâm saldı gel diye.

Bir koşmasında da Hama’yı şöyle anlatır.
Çıktım kırklar dağın seyran eyledim,
Sallanarak gider yolu Hama’nın.
Yel vurdukça dertli dolap iniler,
Burcu burcu kokar gülü Hama’nın.
Heves kaldım pınarının başına,

Altın yağmış toprağına, taşına,
Ulu camisinin kandil başına,
Altın şamdanı da yanar Hama’nın.

Kudretinden yapılmıştır yapısı,
Kalem kaşlı güzelinin hepisi,
Aldı beni çarşısının kokusu,
Çarşısında gülü kokar Hama’nın.

Karacaoğlan der, kal benim yurdum,
Terkettiğim sılayı burada buldum,
Güzeli çok diye eğlendim kaldım,
Kalem kaşlı güzelleri Hama’nın.

Şiirlerinde Anteb’den doğuya pek gittiği görölmez. Batıya yönelir. Akbez ve Hasa üzerinden Çukurova’ya geçer.

Çukurova bayramlığın giyerken,
Çıplaklığın üzerinden soyarken,
Şubat ayı kış yelini kovarken,
Cennet desem sana yakışır dağlar.

Çukurova’da bahar erken başlar. Bir de o tarihlerde kullanılan takvime göre şubat, şimdiki takvimdekinden on üç gün sonra gelir. Cemrelerin üçü de şubatta düşer. Cemrelerin düşmesi demek havanın, suyun, toprağın ısınması demektir. Şubat ayı böylece kış yelini kovmuş oluyor. Bahar havasını estirmeye başlıyor. Hele son cemre düşüp de toprak ısınca, çiçekler karı delerek çıkmaya başlarlar.

Yine bir deyişinde Adana’dan şöyle bahseder.

Talebi de deli gönül talebi,
İnletiyor Adana’da dolabı,
Koç yiğit eğlencesi koç çelesi,
Çevresi reyhanlı bağlar görünür.

Ilıktır da Akdeniz’in kenarı,
Orda belli koç yiğidin hüneri,
Yavşanlı’da olan koca çınarı,
Yel vurur yaprağı parlar görünür.

“İnletiyor Adana’da dolabı” derken Seyhan Nehri kıyısına kurulan su dolaplarından bahsediyor. Karacaoğlan’ın yaşadığı devirlerde Çukurova, Seyhan ve Ceyhan’ın kıyısına kurulan su dolaplarıyla sulanıyordu. Yavşanlı ise, Maraş Ovası ile Çukurova’yı birbirinden ayıran “Yavşan Dağı”nın eteğindedir. Dostum Haydar Çetikaya’nın söylediğine göre suyu meşhurmuş. Bir de o civarda “kimya” dedikleri bir ot bulunuyormuş. Yabancılar gelip, kimseye göstermeden toplayıp götürüyorlarmış.

Karacaoğlan, Çukurova’nın bitimi Mersin’den öteye pek gitmemiştir. Ancak birtek şiirinde Antalya’dan bahseder.

Obasın seyran eyledim,
Konup göçen ilin gödüm.

Pazarın seyrana durdum,
Antalya'nın şarı gördüm.

Yine Şiirlerine baktığımızda Aydın iline bir, iki
kez uğradığını görürüz.

Benden selâm olsun Aydın iline,
Top kara zülüflü mayalarına.
Bizim ilde çakır doğan olmaz,
Yavru şahin konar kayalarına.

Yalnız Karacaoğlan'ın yaşadığı devirlerde Aydın,
kaza imiş.

Aydın kazasında, Turgut ilinde,
Aradım evlerini buldum gezerek.
Sırma karıştırmış sünbül saçına,
Döküp gider dal boynuna düzerek.
Bursa'yı da gezdiğini görüyoruz.

Şu benim mekânım, şu benim yollarım,
Aradım yuvayı Bursa'da buldum.
Güzeli çok imiş eğlendim kaldım,
Kokar menevşesi, gülü Bursa'nın.

Haktan olur bu yerlerin yapısı,
Evliyâ mekânı, murad kapısı,
Aldı beni güzelinin kokusu,
Kokar menevşesi, gülü Bursa'nın.

Hak nazar eylesin Pınarbaşı'na,
Cevahir yağar toprağın, taşına,
Ulu camilerde kandil başına,
Altın fener yanar mumu Bursa'nın,

Karacaoğlan der ki, indim bağına,
Arkamı da verdim Keşişdağı'na,
Yüzüm sürdüm ak gerdanın ağına,
Kokar menevşesi, gülü Bursa'nın.

Keşişdağı, bugünkü Uludağ'dır. 1925'e kadar
adı Keşişdağı idi.

Karacaoğlan, Mersin'den kuzeye yönelir hep.
Bolkar Dağlarındaki Türkmenlere döner yönünü.
Mut'u geçince Eğri Dağı dikilir karşısına. Bağdaş
kurup oturur, alır sazını kucağına, döker derdini
Eğri Dağı'na.

Eğri Dağı'nın taşında,
Avcılar gezer başında,
Yâr yitirdim on beşinde,
Sana geldim Eğri Dağı.

Eğri Dağı'nın başları,
Ötüşür hüma kuşları,
Leylânın hilâl kaşları,
Sana geldim Eğri Dağı.

Karacaoğlan döne döne,
Gezer dağlar yana yana,
Yârim yitirdim bir suna,
Sana geldim Eğri Dağı.

Eğri dağıyla helâlleştikten sonra yürür Bolkar
Dağları'nın bağrına yukarı. Eğri Dağıyla dertleşen
Karacaoğlan, Bolkar Dağıyla konuşmaz mı?

Yürü bire Bulgar Dağı,
Yüce dağlar sende m'olur.
Yaylalı sünbüllü yurtlar,
Büyük evler sende m'olur.

Eteğinde kervan işler,
Yükseğinde döner kuşlar,
Kürk geydirir at bağışlar,
Hemen beyler Sende m'olur.

Yaylası ufak tepeler,
Yağar yağmur kar sepeler,
Kulakta altın küpeler,
Güzel kızlar sende m'olur.

Karacaoğlan düz ovalar,
Şahinin keklik kovalar,
İnil inil taş yuvalar
Koca seller sende m'olur.

Türkmenler arasında Toros Dağları'nın genel
adı "BOĞADAĞLARI"dır. Tüm boğadağları içinde
en geniş olanı, en çok yer kaplayanı Bolkar Da-
ğı'dır. Ben çok dağlar gezdim ama Bolkar Dağı'nı
gezmek nasip olmadı. Ali Rıza Yalkın 1928 de bu
dağın tüm yaylalarını gezmiş. Bütün Türkmen Aşî-
retleriyle görüşüp, konuşmuş. "CENUPTA TÜRK-
MEN OYMAKLARI" adlı eserinde etraflıca anlatır.
Dağın yaylaları ve zirveleri hakkında geniş bilgi-
ler verir. Başlıca zirvelerini şöyle sıralar: "Yüğlük
Dağı, Göktepe, Karadağ veya Bulgar Karaoğlan,
Bulgar Bozoğlan" Ayrıca birçok göllerin de oldu-
ğunu yazar. En önemli gölü: "Karagöl" dür. Bu da-
ğın sularını Akdeniz'e "Alata", "Lemas" çaylarıyla
Göksu Irmağı'na akıtır. Ayrıca doğusundan akan
Çakıt Çayı da Seyhan Nehrine akıtır. Türkiye'nin
ikinci büyük gözesi olan "Şekerpınarı" Pozantı'yı
üç kilometre Ankara'ya doğru geçince, Bolkar
Dağı eteğinden, Çakıt Çayı kıyısından, Büyük bir
kayanın dibinden çıkar.

Deyişte de görüldüğü gibi bu dağa "Bulgar
Dağı" denmektedir. Ali Rıza Yalkın da böyle yaz-
mış. Aslında bu dağın Bulgarlıkla bir ilgisi yok.
Bence bu yanlışlık Osmanlıca'yı yanlış okumaktan
kaynaklanıyor. Kelimenin ikinci hecesi Osmanlıca
alfabedeki "Gayın" harfi ile yazılmış ise, doğru,
"Bulgar" dır. Yalnız "Bolgar" kelimesini "Bulgar"
olarak da okumuş olabilirler. Türkmenler, "kar"

kelimesinin baş harfini (gayın =g) harfine dönüştürerek “gar” olarak söylerler. “Kar yağıyor” yerine “gar yağıyor” derler. Osmanlıca’da “bul” hecesiyle “bol” hecesinin yazılışı aynıdır. Kelimenin ikinci hecesine göre “bol” veya “bul” okunur. Kelimenin ikinci hecesi “Kaf” harfi ile yazılmış ise, “Bolkar” dır. Kelimenin ikinci hecesi “Kef” harfi ile yazılmış ise, O zaman “Bolkâr” olur. Belki de doğrusu böyledir. Çünkü, Karacaoğlan’ın yaşadığı devirlerde bu dağda, Türkmenler arasında büyük hayvan pazarları kurulmuş. Bu pazarlardan Türkmenler büyük kârlar elde ediyorlarmış.

Karacaoğlan Bolkar Dağlarını defalarca gezmiş. Yine bir deyişi şöyledir.

Yörü be hey Bolgar Dağı,
Senden üçe dağ olma mı
Seni yaylayan güzelin,
Al yanağı bal olma mı?

Bolgar Dağı iki çatal,
Arasında güller biter,
Bir yiğde bir yâr yeter,
İki seven del’olma mı?

Bolgar Dağı pare pare,
Kim’al giyer kimi kare,
Selâm eylesen nazlı yâre,
Ayrılanlar bir olma mı?

Karacaoğlan seni gördüm,
Düşümü hayra yordum,
Bu gün güzellere sordum,
Bencileyin kul olma mı?

Bolkar Dağları’nı sık sık gezen Karacaoğlan kuzeye Karaman’a da uğrar.

Methederler Karaman’ın ilini,
Köprüsü yok geçemedim selini,
Kervan Yaylası’nı, Perçem Belî’ni,
Lâle sünbül bürüsünde gidelim.

Kervan Yaylası ve Perçem belî Bolkar Dağları üzerindedir. Bazan yolu Konya’ya da düşer.

Karaman’dan nazlı yârim Konya’dan,
Geldik de ne bulduk yalan dünyadan.

Bir şiirinde yine,

“Şehirler içinde Konya’dır Konya,
Yaylalar içinde Erzurum yayla.” der.

Fakat Karaman’a daha çok yolu düşer.

Felek vermezsin dengi dengine,
Yolum düşürdün yine engine,
Kader getirdi Karaman iline,
Çimenleri mahzun, gülleri mahzun.

Karaman’dan sonra yine doğuya döner yüzünü. Niğde’ye doğru yol alırken Hasan Dağı’nı gezmeden geçmez. Hasan Dağı da Türkmen yaylasıdır.

Çok sevdiğim Hasan Dağı,
Şu dumanın hâl olma mı.
Senin gibi yüce dağın,
Eğlim eğlim yol’olma mı?

Hasan Dağı’nın eteği,
Çevresi güller biteği,
Koç yiğit aslan yatağı,
Hiç bu dağın il olma mı?

Yükseği yalın kayalı,
Kekliği şahin soyalı,
İnce belli, gök sayalı,
Dilber seven del’olma mı?

Farı Karacaoğlan farı,
Ben çekerim âhu zârı,
Günde bağlanırsın sarı,
Bu valânın al’olma mı?

Niğde’den sonra Yahyalı üzerinden Kayseri’ye, özellikle Erciyes’e yönelir.

Uyuma hey deli gönül uyuma,
Yahyalı’dan aşan evler görünür.
Sıvamış kolların hep samur giymiş,
Maraş’ın arkası dağlar görünür.

Yahyalı’dan bakınca Maraş dağları görünmez ama, Karacaoğlan görür. Maraş’tan ayrılınca gözünde tütmeye başlar. Şimdi gelelim Erciyes’e. Dağların piri olarak gördüğü Erciyes için şu met-hiyeyi söyler.

Yükseğinde namlı karın görünür,
Engininde güzellerin salınır,
Kimya dedikleri sende bulunur,
Burcu burcu kokar gülün Erciyes.

Eksilmez başından dumanın kışın,
Var mıdır dünyada şu senin eşin,
Sorsam, sual etsem yüz bin yaşın,
Dünyanın binasının bilin Erciyes.

Alıdağ da Erciyes’in eteği,
Güzeller yatağı, sünbüller biteği,
Zamantı illeri avşar yatağı,
Karlı, buzlu akar suyun Erciyes.

Yükseğinde şahinler seslenir,
Engininde küheylanlar beslenir,
Böyle kalmaz deli gönül uslanır,
Lâle, sünbül, gülü reyhan Erciyes.

Karacaoğlan der ki mislin bulunmaz,
Arab at yorulur, gönül yorulmaz,
Güz gelince hiç semtine varılmaz,
Yamandır Tekir'in, belin Erciyes.

Erciyes'ten sonra Aziziye (Pınarbaşı) üzerinden Binboğa'ya ve Maraş'a geçer. Bazen kuzeye Sivas ve Tokat'a doğru da gitmiştir. Sivas dolaylarında Mumbuç'u ıssız ve virân görünce şu deyişi söylemeden edememiştir.

Belli belli bağlarının boranı,
Çift çift olmuş çöllerinin ceranı,
Sana derim sana Mumbuç virânı,
Çarşısında çığırşan dellallar hanı?

Mumbuç'un kapısı altın tokalı,
Kimse yaptırmamış felek yıkalı,
Ulu şadırvanlı çatal peykeli,
Peykesinde Abdest alanlar hanı.

Öğlene dek kalkmaz başının pusu,
Silinip gitmedi kalbimin pası,
Kulağım duymuyor bir ezan sesi.
Minareden salâ verenler hanı.

Karacaoğlan yavuz ata binerdi.
Üstümüzde avcı kuşlar dönerdi,
Ha deyice beş yüz atlı sünerdi,
Akça ceranları kovanlar hanı.

Cahid Öztelli, bu şiirin altına şu notu düşmüş: Akşehirli Ahmed Hamdi Efendinin Karacaoğlanın köyünde yazdığı bu koşmanın altında şu not vardır. "Karacaoğlan'ın bu türküyü ikinci defa gurbe-te gidişinde Sivas'tan öte halkı dağılmış Mumbuç Yaylası'nı görüce söylediği, Savlızadelerden Mehmed Efendi oğlu Sekban Huban İsmet tarafından bildirilmiştir." Mumbuç'un, sivasın neresinde olduğunu sormak için Sivaslı dostum Saim Karaoğlu'nu aradım. Saim bana "Mumbuç Suriye'dedir" dedi. Ben de "Sivas'ta olması gerek" dedim. "Dur bir araştırayım" dedi. Çok geçmeden bana döndü. "Evet, Sivas'ta da böyle bir yer var. Burada bu gün, Suriye'deki Mumbuç'tan gelen Elbeyli Türkmenleri yaşamaktadır" dedi.

Şiirlerini incelediğimizde bir kere de Bayburt üzerinden Karadeniz'e gittiğini görüyoruz.

Karacaoğlan eydür Bayburt illeri,
Esip esip bize gelir yelleri,
Burmalmamış yâr yüzünün telleri,

Ona bağlayacak gül gerek bana.
"İndim seyran ettim firengistanı" şiirinde Karadeniz'i anlatır. O tarihlerde Karadeniz yöresi daha iyice islâmiyeti benimseyemedikleri için karacaoğlan çok durmaz. Geri döner.

Karacaoğlan eydür burda durulmaz,
Hasta oldum hatırcığim sorulmaz,
Vatan tutup bu yerlerde kalınmaz,
İlleri var bizim ile benzemez.

Şiirlerinde Bağdad'a gittiğine de şahid oluyoruz.

Yüksek yüksek uçan güzel turnalar,
Aman Bağdad size Hasan geldi mi?
Yeşil yeşil turnalara karışmış,
Yoklayın aranızda Hasan geldi mi?

Hasan Karacaoğlan'ın asıl adıdır.

Karacaoğlan Hasan adım,
Güzellerde kaldı tadım,
Soldu gülüm, kurudu suyum,
Gönül çağlar şimden geri.

Bağdad'ı şöyle metheder:
Bağdad'ı Bağdad'ı canım Bağdad'ı
İbtida binasın kuran kim idi.
On'ki imam dikti mihrab taşını,
Geçip namazını kılan kim idi.

Uçurdum kuşumu uçan kuş ile,
Ala gözüm doldu kanlı yaş ile,
Üç yüz altmış altı hem deyiş ile,
Bağdad'ın üstüne dönen kim idi.

Üç yüz mimar anda yapı yapmağa,
Yapıp binasını mamur etmeğe,
Ol şirin Bağdad'ı seyran etmeğe,
Gökten zenbil ile inen kim idi.

Karacaoğlan der de aşkım farıdı,
Yüreğimde yağ kalmadı eridi,
Bağdad'ın üstüne üç tuğ yürüdü,
Resûlün sancağın çekem kim idi.

Ayrıca IV. Murad'ın Bağdad seferi ve Genç Osman için birer destan yazmıştır.

Karacaoğlan hep Türkmen yaylalarında gezmiş. Türkmen güzellerine methiyeler söylemiş. Fakat bazen yolu Arab güzellerine de uğramış.

Nagehan geçerken uğradı yolum.
Tecnis'te bir Arab güzeli gördüm.
Ben su istedim O sofraya gönderdi,
Tecnis'te bir Arab güzeli gördüm.

Altına attılar bir ipek halı,
Uğruma koydular kaymağı balı,
Anasın gördürüp kızın almalı,
Tecnis'te bir Arab güzeli gördüm.

Över Karacaoğlan yârini över,
Zülûf perde perde gerdanı döver,
Bin altın vermişler bin daha değer,
Tecnis'te bir Arab güzeli gördüm.

Her nereye giderse gitsin, her nereleri dola-
şırsa, dolaşsın... Dönüp, dolaşıp geldiği yer Ma-
raş'tır.

NEDEN MARAŞ?

Çünkü, Karacaoğlan, Maraşlı'dır. Tüm Karaca-
oğlan araştırmacıları Karacaoğlanın doğum yerin-
de birleşirler. Maraş'tan bakınca ovanın bitimin-
de yükselen heybetli bir dağ görürsünüz. "Yavşan
Dağı." Bu dağ, hemen hemen Maraş'ın kuzeyini
çevreleyen Âhirdağ kadar bir yüksekliğe sahip ve
onun kadar meşhurdur. Maraş, Âhirdağ'ın etekle-
rine kurulmuş. Sırtını ona dayamış. Annacına da
Yavşan Dağı'nı almış.

Yavşan Dağı'nın batısında, Ceyhan Nehri'nin
doğu kıyısında "Düldül Dağı" yükselir. Maraş'tan
bakınca sipsivri, ulu bir kaya kütleli olarak gözü-
kür. Karacaoğlan, işte bu Düldül'ün güney etekle-
rinde kurulan Farsak Köyü'nde dünyaya gelmiştir.
Farsaklar, Oğuzlar'ın yirmi dört boyundan biri
olan Avşar Boyundandır.

Karacaoğlan hakkında ilk araştırmayı Konya'nın
Akşehir ilçesinden Ahmed Hamdi Efendi yapmış-
tır.

Kendisi de bir şair olan Hamdi Efendi, yaylalar-
da, Türkmenler arasında dolaşırken merak edip
Karacaoğlan'ın köyüne de uğramış. Akrabalarıyla
konuşmuş. Edindiği bilgileri defterine yazmış.
Hamdi Efendinin verdiği bilgilere göre babası Kara
İlyas adında bir Türkmenmiş. 1604 yılında Kozan
Derebeyi Hüsam Beyin "sayıl" namıyla tut-kap
asker devşirdiği bir zamanda İlyas da götürülmüş.
Orada kaybolup gitmiş. Bir daha geri dönmemiş.
Bundan sonra o sülâleye "Sayıloğulları" dendiği
Sayıloğlu Mehmed Efendi tarafından anlatılmış.

Karacaoğlan yetim olarak büyümüş. Yine Ham-
di Efendinin yazdığına göre Kozan Derebeyine
Sayıl olmamak için yirmi dört yaşında iken kaçıp,
Maraş'ta Zülkadiroğlu'na sığınmış. Ondan sonra
tüm araştırmacılar bunu böyle kabul etmişler.
Ama benim Daha ilkokul yıllarımda, çevremdeki
Türkmen büyüklerinden dinlediğim, Karacaoğ-
lan'ın köyünden ayrılış hikâyesi böyle değil. Eğer
Karacaoğlan Kozan Bey'inden kaçsaydı, bir daha
Kozan toprağına ayak basamazdı. Birçok kereler
Kozan bölgesine gitmiş ve deyişler söylemiş.

"Benden selâm olsun Kozan iline,
Top kara zülüflü mayalarına,
Bizim ilde çakır doğan olmaz,
Yavru şahin konar kayalarına."

İyice mutmaîn olasınız diye bir koşmasını daha
yazacağım.

Avşar Beylerinde gördüm bir güzel,
Kozan Ovası'ndan çeker göçünü.
Kadir Mevlâm övmüş öyle yaratmış,
Sırma ile karıştırmış saçını.

Göremedim altınından, tuncundan,
Öpemedim dudağının ucundan,
Gözlerin sevdiğim senin öcünden,
Üç, beş sene bekleyeyim Haçın'ı.

Sabahleyin kalkar kendini över,
Altın saç bağı da topuğun döver,
Sade kaşlarıyla gözleri değer,
Acem ülkesinin taht u tacını.

Karacaoğlan der ki, oynadım güldüm,
Muhabbet ne imiş yenice bildim,
Sultan pazarında mîriden aldım,
Üç, beş sene güzellerin bâcını.

Bugün Pınarbaşı ve Sarız dolaylarında yerleşik
olarak yaşayan Avşarlar, o devirlerde göçbeydi-
ler ve kışı Çukurova'da geçiriyorlardı. Baharla be-
raber yaylaları olan Binboğa Dağları'na yöneliyor-
lardı. Avşarların Çukurova ile Binboğa arasındaki
göç yolu Kozan, Haçın (bu gün Sayimbeyli) üzerin-
den yaylaya çıkıp, iniyorlardı. Kendisi de bir Avşar
olan Karacaoğlan, yaşamaının çoğunu Avşarlar ara-
sında geçirmiştir. Avşarlarla beraber göç yoluna
düşerek Binboğa'ya çıkıp yaylamıştır. Onun için:

Karacaoğlan budur halim,
Neylemeli dünya malın,
Binboğa'dır benim ilim,
İlimden haberin var mı.
demiş. Ve yine Mevlâ'dan isteği de Binbo-
ğa'da yaylamaktır.

Kadir Mevlâm budur senden dileğim,
Oynat beni gelin ilen kız ilen.
Çıksam Binboğa'ya yayla yaylasam,
İçsem sularını karlı buz ilen.

"Kozan Ovası'ndan çeker göçünü" derken bir
Türkmen geleneğini hatırlatmaktadır. Türkmen-
ler yaylaya göçerken bir katar başı seçerler. Katar
başını oba beyi seçer. Gelinlik çağına ermiş kızlar
arasından seçilir. Oba Beyi "Hadi kız, katar başı
sen ol" der. Beyin seçtiği kız katar başı olur. Başını
güzel bir tozak ile donatır. Kızın yedeyeceği maya

(dişi deve) gelin gibi süslenir. Kız, süslenen mayanın yularından tutar, katarın başına geçer. Yaylaya varıncaya kadar katarı hep o kız çeker. Ozanlar kızı methiyeler söylerler.

Gelelim Karacaoğlan'ın diline. Şiirlerini incelediğimizde Türkiye'nin hiçbir ilinde kullanılmayan, sadece Maraş'ta kullanılan birçok kelimeyle karşılaşırız. Bazılarını yazalım.

VARMAK: Bu fiili Maraşlılar'dan başkasının kullandığı hiç duymadım. Ulaşılmak istenen menzile "ulaştım, kavuştum, gittim" gibi fiiller yerine Maraş'ta vardım fiili kullanılır. Meselâ, Maraş'ta "Gideceğin yer Anteb, Yiyeceği pekmez" denmez de, "varacaan Anteeb, yiyeceen bekmez" denir. "Anteb'e gittim, geldim" yerine "Anteb'e vardım, geldim" denir. Karacaoğlan da bu kelimeyi çok kullanmıştır.

"Dedi: Gitme ben de varayım,
Dedi: Gel yanıma kadan alayım."

Bu, "Kadan alayım" sözü de Maraş'ta çok kullanılır.

"Kismet olur ben oraya varırsam,
Nergiz verir gül ü reyhan alırım."

"Sabahtan uğradım ben bir güzele,
Var git hey vefasız kul dedi bana.
Celladın olurum kıyarım canına,
Var bunu böyle bil dedi bana."

SÜLLÜM: İşte bu kelimenin de sadece Maraş'ta kullanıldığını gördüm. Merdivene süllüm derlerdi. Hele benim çocukluk çağlarımda merdiven sözcüğünü hiç duymazdım. Hep süllüm denirdi. Cahid Öztelli süllümün ne anlama geldiğini bilememiş ki, "süngüm" diye yazmış. Fakat Ali yıldırım ve Sadeddin Nüzhet Ergin "Süllüm" olarak yazmışlar.

"Kız senin göğsüne süllüm dayarım,
Dayarım da gül sînenden emerim."

GICI: Maraş'ta dolunun saçma gibi yağın küçüğüne "gıcı" denir.

Karacaoğlan der ki bizim beyimiz,
Gıcılı boranlı yüce dağımız.
Ökçeni yokladım ökçen yağ imiş,
Almam şimden geri hörü isen de.

Buradaki "ökçe" kelimesi de Maraşça'dır. Ayağın topuğuna ökçe denir. Mecaz olarak da denge anlamında kullanılır. Dengesizlere "ökçesiz" denir.

SULUSEPKEN: Maraş'ta karla yağmurun karışık yağışına "sulusepken" denir.

"Ala bulut gibi göğe ağarım,
Sulusepken olur yere yağarım."

SEYİL veya SEHİL: Çocukken en çok kullandığım kelimelerden birisidir. Türkmenler kışı geçirdikleri sıcak iklimli yere "seyil" derler. "Seyil veya sehil" kelimesinin karşısı "yayla"dır. Biz de yazın yaylaya göçtüğümüzde köyümüzden "sehil" diye bahsederdik. "Köye gidiyoruz" demezdik. "Sehile gidiyoruz" derdik. Ayrıca bizim oralarda sıcak iklimli yerde yetişen "kızıl çam"ın adı "sehil çamı"dır.

"Sana derim sana şol koca DÜLDÜL,
Çekildi seyilden yaylaya bülbül.

AKAM: Akayım demektir.

"Der Karacaoğlan yanam alışam,
Akam gidem şu sulara karışam,
Başına gelmiş yok varam danışam,
Felek beni nazlı yârdan ayırdı."

Bir Maraşlı şairden daha örnek verelim. Afşinli Âşık Hüseyin:

Hüseyinim der de dönem dolaşam,
Akam ırmak sularına karışam,
Başına gelmiş yok varam danışam,
Felek beni nazlı yârdan ayırdı.

Görüldüğü gibi her iki dörtlükte de kullanılan "dönem, dolaşam, akam, karışam, varam, danışam, yanam, alışam, gidem" fiillerinin hepsi Maraş ağzıdır. Dönem = Döneyim. Dolaşam = Dolaşayım.

Akam = Akayım. Karışam = Karışayım. Varam = Varayım. Danışam = Danışayım. Yanam = Yanayım. Alışam = Alışayım. Gidem = Gideyim.

BOR: Maraş dolaylarında sürülmeniş yerlere "bor" derler. Bahar geçip de yaz başlarında sürülmemiş bir tarla görenler "Bu tarla niye bor bırakılmış. Yoksa sahâbı mı öldü?" derler. Tarla birkaç yıl sürülmezse, tamamen borlaşır.

Dolandım dağları borlara düştüm,
Kız senin derdinden odlara düştüm."

GARBİ YELİ: Maraş'ta güney batdan esen rüzgâra "Garbi yeli" denir. Garbiyle poyraz birbirinin zıttıdır.

İlgit ilgit esen garbinin yeli,
Şol Gâvurdağ'ın başı duman mı.

İlgit ilgit, kelimesi de maraş ağzıdır. Hafif hafif, serin serin demektir. Gâvurdağı ise, Yavşan Dağ'ından sonra güneye, İskenderun'a doğru uzayan Amanos Dağ'ının o civardaki adıdır. Garbi, serin eser. Çünkü Akdeniz üzerinden gelir. Estiği yerlerde hafif, mavimsi, ince bir sis oluşur. Bizim Maraş'ın poyrazı çok kuvvetli eser. Onun için adı, "deli poyraz" dir. Deli poyraz hızını kaybettiğinde Gâvurdağ'ın, Yavşan'ın başlarında veya Düldül Dağ'ının yanbaşındaki Ceyhan vadisinden beri ince, mavimsi bir pusun geldiğini görenler, "Aha!

Garbi geliyor. Poyraz kesilecek” derler.
Garbi yeli serin değer
Akça deniz dalga döver,
Karacaoğlan yârin över,
Sen estikçe garbi yeli.

Akçadeniz, bildiğimiz Ak Deniz değil. Eskiden Türkmenler, Amik Gölü’ne Akçadeniz derlermiş.

KÖZ: Maraş dolaylarında kömürün ateşli hâline köz denir. Odunun iyice yanıp da odun özelliğini kaybettiği ateşli hâline köz denir. Yazıp, çizenlerin bir çoğu köze kor derler. Halbuki köz başkadır, kor başkadır. Köz, durdukça üzeri küllene külene iyice küçülerek öz ateş hâlini alır. İşte buna “kor” denir. Kor, közün özüdür. Meselâ, yere düşen közü elinize alıp, avucunuzun içinde hoplatarak bir süre tutabilirsiniz. Ama koru hiçbir şekilde tutamazsınız. Değdiği yeri anında yakar.

Küçücüksün güzel etme bu nazi,
Ciğerime bastın ateşi, közü.

TUMAN: Maraş dolaylarında kadınların giydiği bir giysidir. Basma veya pazenden dikilir. Şalvar gibi bolca olur. Tumanın ayak bileğine düğme dikilip ilik yapılır. Düğme iliklenince tumanın bolca kısmı ayak topuğu üzerine dökülür. Ayağın bileği hiç gözükmez.

Ak topuk üstüne sandal tumanı,
Boğup gider bir gözleri sürmeli.

YANAL: Bu kelime bu günkü harflerle doğru olarak yazılamaz. (N) harfi ile (Ğ) harfini ses olarak birleştirirseniz doğru telaffuz etmiş olursunuz. Dedelerimiz, bu kelimeyi yazarken (n) ile (ğ) harflerinin karışımını veren, genizden gelen bir ses olan “sağır kef” denen harfle yazarlardı. Ben bu kelimeyi bu günkü harflerle “yanğal” şeklinde yazıyorum. Yalnız (n) sesiyle (ğ) sesini kaynaştırarak okuyunuz. Anlamı güneş yanığı kırmızısı demektir. Elmanın güneşte kızarmış koyu kırmızı hâlini getirin gözünüzün önüne. Çobanlık yapanlar bilir. Bazı kara keçilerin yanağındaki kılları güneş yanığı rengindedir. Çoban hemen keçinin adını koyar. “Yanğal keçi”.

Yanğal alman eğip durur dalını,
Hak nasip eylese görsem yüzünü.

Bir ağaçta biter kırk yanğal alma
Birinden gayriye elini sunma,
Irak, yakın diye eğlenip durma,
Turna, yârin selâm saldı gel diye.

ANNAÇ: Tam karşımız, baktığımız yer, alınımızın hizası demektir. Bazan etrafı seyretmek için üzerine oturlan tepenin zirvesi anlamına da gelir.

Annacımdan gelen küçücük gelin,
Bir saat karşımızda durabilin mi?

Şu dertli gönlümün Lokmanı sensin,
Kırıldı kanadım sarabilin mi?

Şu yavrunun annacında durulmaz,
Huri midir melek midir bilinmez.

Annaçada bir güzel gördüm
Perdelenmiş aya benze.

KAMALAK: İşte bu kelimenin anlamını Maraşlı’dan başkası bilemez. Bu yaşımıza kadar Türkiyemizin her ilinden insanımızla karşılaştım. “Kamalak” dediğim de, hep “nedir o” diye sordular. Maraş’ta sedir ağacının adı, kamalaktır. Boğadağları’nın (Toroşlar) diğer bölgelerindeyse, “Katran Ağacı”dır. Zaten kamalak ağacının vatani Boğadağları’dır. Katran ağacı denmesinin sebebi, bu ağaçtan sarı katran elde edilir. Üç çeşit katran vardır. Sarı katran: Kamalığın özlü kısmı damıtılarak elde edilir. Kara katran: Çam ağacının çirali kısmı damıtılarak elde edilir. Kızıl katran: Bizim “pür” dediğimiz tiken ardıcının özü damıtılarak elde edilir. Türkmenler her yıl mayıs ayında davalarını katranla yağlarlar. Davarı yağlayacakları yerde bir ocak oluştururlar. Ocağın üzerine büyük bir kazan oturturlar. Yarısına kadar suyla doldururlar. Su kaynayınca içine beş, altı kilo katran dökerler. Beş kilo kadar zeytin yağı koyarlar. Biraz göztaş, biraz da kükürt karıştırırlar. Bir kalıp arap sabunu doğrarlar. Kaynatılarak hepsi iyice eriyinceye karıştırılır. Sonra altı söndürülür. Eli yakmaz olunca, keçi büyük bir teştin içine yatırılır. Bir paçavrayla her yeri yağlanır. Böylece bir yıllığına ilaçlanmış olur. Kene, sakırğa, bit istilâsına ve uyuza karşı korunmuş olur. Tiken ardıcından elde edilen kızıl katranla hayvarların karaciğerinde oluşan kılkurdu hastalığı tedavi edilir. Bir kaşık katran içirildiğinde hayvan kılkurdandan kurtulur.

Kamalak, Karacaoğlanın birçok deyişinde geçer.
Irganayım ala beşik içinde,
Görüneyim güzellerin göçünde,
Kamalaklı karaardıç içinde
Kırmızı önlüklü yâr ister gönül.

Aşağının has evleri,
Göçeceği çağlar şimdi.
Karaardıç kamalağı
Sızılaşır dağlar şimdi.

Benim de içim sızılaşır oldu. Çocukluğumun baharları geçti gözlerimin önünden. Bahar yeli, Abaz Yaylası’nın kamalaklarını, karaardıçlarını tatlı bir hisirtiyi dolaştı. Sarıççek’in sarp kayalarına geçti. Kamalak, ardıç kokularını lâle, sümbül kokularına karıştırdı. Sonra yayla düzlüklerine doğru pike yaptı. Kekik, geven, kenger, çekem, sarıççek rayihalarını devşirdi. Pınarların gözelerini çevreleyen menekşe kokusuyla harmanladı. Getirip bur-

numun ucunda tütüttü. Genzimden yukarı çıkıp beynimin kıvrımlarını köşe- bucak dolaştırdı.

Karaardıç ismi de Maraş dolaylarında söylenir. Kamalak gibi çok uzun ömürlü ağaçtır. Boğadağları'nın neresine gittimse, kamalakla karaardıç iki kardaş gibi yanyana gördüm. Boğadağları'nın en uzun ömürlü, en ulu iki ağacıdır. İkisi de bin yıldan fazla yaşarlar. Yok canım sende, demeyin. Bu gün yaşayan en uzun ömürlü kamalak, Antalya'nın Korkuteli dağlarındadır. Eksperler, "İki bin beş yüz yaşında" demişlerdir. Karaardıç az da olsa, Bursa'nın Uludağ'ında da gördüm. Oradaki ismi "Kokulu ardıç"tır. "TÜRKiYENİN AĞAÇLARI VE ÇALILARI" adlı kitaba da "Kokulu ardıç" diye yazmışlar. Çünkü, burcu burcu kokar. Bir insan, idrar kesesini veya idrar yollarını üşütür veyahut mikrop kaparsa, aşırı bir sancıyla kıvrırır, durur. Karaardıçın küçücük bir dalcağını iki, üç bardak suyun içinde kaynatır da içerse, iki saate kalmaz sancı kesilir. Her gün iki bardak içmeye devam ederse, üç günde hiçbir şeyi kalmaz. Tecrübemle sabittir. Yalnız fazla içilmeye. Az da olsa biraz zehir vardır. Keçiler kışın karaardıç yerler ama, az yerler.

TAY: Size tay nedir? diye sorsam, kısrağın yavrusudur, dersiniz. Doğrudur. Ancak Maraş dolaylarında yükün her dengine de "tay" denir. Hayvana yük yüklerken hayvanın semeri yüklü tarafa doğru devrilmesin diye ikinci bir kişi dengin altına girer. Buna "tay durma" denir.

Ağırdır kalkmıyor yükümün tayı,
Demirdir çekilmiyor feleğin yayı.
Yine:

Amana da deli gönül amana,
Kalmadı eyi gün devr-i zamana,
Cevheri de denk ettiler samana,
Yük masnıtın bulmaz tay olmayınca.

Masnıt: Denge demektir. Taylar birbirine denk olmazsa, yük dengesini bulamaz. Saman da cevhere denk olamaz.

KOR: Maraş ve çevresinde duvara dizilen her taş veya kerpiç sırasına kor denir.

Ömrüm sarayından üç kor döküldü,
Devşirip kerpicin öremedim ben.

YOZ: Bizim oralarda sütü ve damızlık için beslenen davar sürüsüne "sağmal" denir. Etlik için beslenen çebiş ve erkek sürüsüne hele bu sürünün sayısı yüzü aşmışsa, "yoz" denir. "Yüz olmadan, yoz olmaz." derler.

Yaz gelip de üçe aylar doğunca
Çekilir sağmalı, yozu dağların.

Üçe aylar, lâle ve gül mevsimidir. Nisanın yirmilerinde başlar, Haziranın başlarına kadar sürer.

KIÇ: Maraş dolaylarında ayağın bilek kısmına

eskiden kiç denirdi.

Kıçına yakışmış gümüş halhalı,
Edepli, erkânlı, yollu bir gelin.

Yollu, kelimesi şimdilerde olumsuz anlamda kullanılsa da öyle değil. Yollu: Yol-yordam, usul-erkân, örf- âdet bilir demektir.

YUMAK: Yıkamak demektir. Bizde çamaşır yıkamak yerini, "Don yumak" deyimini kullanılır.

Mendilin yudum arıttım,
Gülün dalında kuruttum.

Yine:
Şu bizim illerin alca pınarı,
Eğildi suyundan içti bir gelin.
Elini, yüzünü yudu oturdu,
Aradan perdeyi açtı bir gelin.

Daha çok var ama bu kadar örnek yeter.

Dedik ya her nereye gittiyse, dönüp, dolaşıp Maraş'a gelmiş. Eğlenip, kalacak yer olarak Maraş'ı seçmiş. Maraş'ın bedestenini, dağını, taşını, yaylalarını gezmedik yerini bırakmamış. Ağacına bile deyişler söylemiş.

Önce at ile Haleb tarafından gelip Maraş top- raklarından geçişini seyredelim.

Kalk gidelim atım Haleb haneden,
Kismetimiz versin mevlâm yaradan,
Yem yedireyim atım Eğrikol'dan
Gece Eğrikol'da yatalım atım.
Atıma bineyim edeyim sökün,
Sağına, soluna hamaylı takın,
Ağyar ırak derler Keferdiz yakın,
Gece Keferdiz'de yatalım Atım.
At ile yolları aştıktan geri,
Dizgini boynuna düştükten geri,
Aksu'yun köprüsün geçtikten geri,
Bu gece Maraş'ta yatalım atım.
Maraştan ötesi uzak bir yoldur,
Tatar Deresi'nde dizgini kaldır,
Öğle namazını Göksün'de kıldır,
Bu gece Göksün'de yatalım atım.
Eyi derler Albistan'ın ovası,
Yaz getirir ılık ılık havası,
Koca Binboğa'da şahin yuvası,
Gece Binboğa'da yatalım atım.
Karacaoğlan der ki, yârim yâr ise,
Ağyar ile muhabbeti yoğ ise,
Atım sende küheylanlık var ise,
Gece yâr koynunda yatalım atım.

Haleb'den kalkıyor. Anteb yakınlarından Eğrikol, Ağyar, Keferdiz'den geçip Maraş'a geliyor. Devam ediyor. Binboğa'da karar kılıyor. Çünkü Binboğa, Avşar yaylası.

Bir koşmasına şöyle başlar.
Kalktı m'ola koç Dağ'ın dumanı,
Bitti m'ola çayır ile çimeni.

Koç Dağı Maraş'ın kuzeyide, Engizek Dağı'nın arkasında, Ceyhan'ın doğu kıyısında yer alır. Bir

Koç Dağı da Pınarbaşı'nın güneyinde vardır.

En çok gezip, gördüğü dağları şöyle sıralar:
Dinleyin ağalar size söyleyim,
Arşı kürsi gider yolun var dağlar.
Karaardıçlı kamalaklı yüceler,
Selvili, söğütlü yerin var dağlar.

Görülüyor ki, Karacaoğlan'ın gezdiği dağların yüceleri karaardıç ve kamalak ağaçları ile örtülüdür. Enginlerindeki dere boylarını ise selvi kavaklarla söğütler süslemektedir.

Âhırdağ'ından gör Maraş bağını,
Engizek'te derler ilin çoğunu,
Bayradan, bertiz'den, Konur Dağı'nı,
Göksün güzel derler ilin var dağlar.
Gün doğar da Gündüzlü'nün başına
Gövdeli de Sünbüllü'nün peşine,
Akdağ derler duman çöker başına,
Kabaktepe derler şarın var dağlar.
Karacaoğlan der de bitirdim çağı,
O yüce Binboğa Bolgar'ın dengi,
Soğanlı yücesi koca Beydağı
Erciyes okunur pirin var dağlar.

Âhırdağ'ı herkes bilir. Daha önce de dediğim gibi, Maraş sırtını Âhırdağ'a dayamıştır. Etekleri bağlık, bahçalık, zeytinliklerle kaplıdır. Karacaoğlan'ın yaşadığı çağlarda daha çokmuştur. Benim gençlik yılarında bile şimdikinin yüz misli bağ, bahça, zeytinlik vardı. Âhırdağ'ın başından yollar aşar. Karacaoğlan Türkmen yaylalarını dolaşmak için bu yollardan gidip, geliyordu. Âhırdağ'ın kuzeyinde Engizek Dağı yükselir. Engizek ile Âhırdağ arası Bertiz'dir. Doğudan batıya dar, derin bir vadi içinde Bertiz Çayı akar. Gider, Ceyhan'a karışır. Çayın iki yakasına, Engizek'in güney eteklerine, Âhırdağ'ın kuzey eteklerine Bertiz Köyleri sıralanmıştır. Konur Dağı ise Engizek'in arkasındadır. Göksun'u bilmeyen var mı? Maraş'ın ilçesidir. Karacaoğlan'ın en çok uğradığı bir,iki yerden biridir.

Tufanbeyli'nin arkasından başlayıp, Pınarbaşı ve Sarız arasından kuzeydoğuya doğru uzayan sıra dağlara "Tahtalı Dağlar" denir. Tahtalı Dağların, en yüksek zirvesi 3075 metreyle Tufanbeyli yakınlarındaki "Beydağı" dır. Daha kuzeydoğuya gidince "Akdağ" yücesi yer alır. Pınarbaşı'ndan Maraş'a gelen yol "Dokuz Dolambaç Geçidi"nde Tahtalı Dağları ikiye böler. "Gündüzlü" ve "Sünbüllü" yüceleri Sarız'ın arkasında kalır. "Gövdeli" ise daha ileride, en sona doğrudur. Yalnız "Kabaktepe" bu dağlardan uzaktadır. Berid Dağı'nın kuzey eteğinin kurulmuş eski bir köydür.

Gelelim Karacaoğlan'ın ilim dediği, yaylamak istediği Binboğa'ya. Ali Rıza Yalkın 1931 yılında bu dağı gezmiş. O zamanki Avşar aşireti beyleriyle bir bir görüşüp konuşmuş. Binboğa'yı bize şöyle anlatıyor. "Bu dağın üstü küçük küçük düzlükler, mini mini tepelerden meydana gelmiştir. Dağın üzü yürükler arasında atalarından kalma bir ta-

kım efsanelerle anılır. Hangi yürüğün yanında Binboğa'dan söz etseniz, geniş bir nefes geçirdiğini, "Ah Binboğa ahh!" dediğini duyarsınız."

Binboğa'nın dörtte üçü Maraş sınırları içindedir. Dörtte biri Sarız tarafındadır. En yüksek zirvesi, 2907 metreyle "Aymekânı" tepesidir. Türkmenlerin bu dağı sevmesi çok yerindedir. Aslında Türkmenler iki dağa âşıktr. Biri Binboğa, biri de Berid. "Binboğa'da yayılan malın sütü bol olur. Berid'de yayılan malın eti güzel ve rayihalı olur." derler. Bu söz benim çocukluğumda çok söylenirdi. Ali Rıza Yalkın Binboğa'da bir Avşar Türkmeninden Karacaoğlan'a ait şu deyişi derler.

Yücesinden seyran eyledim,
Antakyanın surun gördüm.
El bağlayıp divan durdum,
Bir acayip seyran gördüm.

Çukurova gide gide,
Mor menevşe gülün buda,
Keferdiz'de Ökkâş dede,
Bir acayip düşün gördüm.

Arslanlı'da olur meşe,
Gâvur gölün kıl temaşa,
Uğradım Koca Maraş'a,
Bedestenin şalın gördüm.

Göksün'dür yaylanın hası,
Silindi gönlümün pası,
Deli ardıc mağarası,
Karataşın belin gördüm.
Savanak'ta yatan erler,
Binboğada ulu pirlere,
Avşar ilde Elif derler,
Bir küçücük gelin gördüm.

Çağır Karacaoğlan çağır,
Taş düştüğü yerde ağır,
Güzel sevmek günah değil,
Ben kitapta yerin gördüm.

Bu deyiş kitaplarda biraz daha değişiktir. Buradaki Çukurova, bildiğimiz Çukurova değil, Amikovanı'ndan yukarı Maraş'a kadar uzanan ovadır.

Gezip, dolaştığı, şiirlerinde methini yaptığı dağlar bunlardır. Şimdi gelelim Köylere. Ancak şiirlerine konu olan köyler hep Maraş dolaylarındadır.

Tunus ovası'na her gelen çöker,
Yarın Çamurlu'ya yüz ordu konar,
Höyükli yüksekte bir duman çöker,
Başı pare pare karlar görünür.

Tunus Ovası'nı çok araştırdım bulamadım. Bilemi de bulamadım. Çamurlu, Göksün'ün güneyinde bir köydür. Höyükli'ye gelince: Afşin'in güneyinde bir Höyükli Köyü var ama dürtlükteki tarife uymuyor. "Höyükli yüksekte bir duman çöker / Başı pare pare karlar görünür" dediğine göre,

olsa olsa Göksün'ün kuzeyinde, Binboğa'nın bağ-
rına kurulmuş olan Bozhüyük Köyü olur.

Garipçe garipçe öter,
Kızılöz'ün turları,
Yiğide eğlence yeter,
Ala gözün sürmeleri.

Kızılöz, Göksün'ün doğusunda, Kaman Dağı'nın
kuzey eteklerinde kurulmuş, Göksün'e bağlı bir
köydür. Gelelim Emirler'deki kıza:

Sarı edik giymiş koncu kısarık,
Gidiyor da birim birim basarak,
Anası hörü de kendi beserek,
Emirler'den bir kız indi pınara.

Sarı edik giymiş koncu dizinde,
Arzumanım kaldı ala gözünde,
Böyle güzel m'olur köylü kızında,
Emirler'den bir kız indi pınara.

Yürü güzel yürü işin onara,
Gün deymiş de şavkı vurmuş pınara,
Gün üstüne bir gün daha doğura,
Emirler'den bir kız indi pınara.

Hey der Karacaoğlan övdüğün över,
Beş yüz verersen bin daha değer,
Ay ile bahsetmiş, gün ile doğar,
Emirler'den bir kız indi pınara.

Emirler, Maraş'ın Andırın ilçesine bağlı bir köy-
dür. Bu güzellemede dikkat çeken kızın ayağındaki
"sarı edik"tir. Edik, Maraş'ta dikilen kadın çizmesidir.
Benim gençliğimde bile Maraş'ta "EDİK" adında
bir kundura evi vardı. Yalnız Emirler'deki kız da
güzelmış Allah aşkına. "Ay ile bahsedip gün ile
doğacak" kadar güzel. Geceleyin ay ile konuşmuş.
"Senin doğmana gerek yok. Benim güzelliğim ay-
dınlatır geceyi." demiş. Sabah olunca güneşe de
aynısını söylüyor. "Senin doğmana gerek yok. Be-
nim güzelliğim dünyayı ıslıl ıslıl eder" demiş.

Gelelim Türkmenlerin Maraş dolaylarındaki
göç yollarına ve göç sırasında konalga yerlerine.

Akbez de bataklık olmuş konulmaz,
Kalburun Belinde karar kılınmaz,
Aradım cihanı misli bulunmaz,
İrgalar saçbağın beli yavrunun.

Akbez, Hassa'nın kuzeyinde bir Türkmen yerleşim
yeridi. Karacaoğlanın yaşadığı çağda burada
pamuklu dokuma tezgâhları varmış. Dokunan
bezler güneşletildiğinde her yer akbez olduğundan
bu yere "Akbez" adı verilmiş. Kalburun Beli:
Edebiyat öğretmeni, Andırınlı arkadaşım Mehmed
Dal'dan öğrendiğime göre Andırın'dan yukarıda,
köylülerin yaylaya göçtüğü bir yermiş. Fakat

öyle geniş bir yayla değilmiş. Onun için Türkmenler
burada eğleşmiyorlarmış.

Akkale'den uğradın mı Çınar'a,
Kon Kazan Pınar'da zulfünü tara,
Şimdi kömür gözlüm Konur Dağı'nda,
Dizilmiş çığları teli yavrunun.

Akkale, Andırın'ın güneyindedir. Gelelim Çınara:
Hemen Andırınlı Edebiyat Öğretmeni Dostum
Mehmed Dal'ı aradım. "Çınar Gediği, Andırın'dan
yukarıdadır. Kocafakılı Köyünün yakınındadır.
Orada "Kesiksuyu" denen bir akar su var. O suyun
üzerine baraj yapıldı. Çınar Gediği de suyun
altında kaldı" dedi. Daha sonra Başkanuş Dağı
etrafında derin araştırmalar yapan Aziz Dostum
Nazif Öztürkle konuştum. O da şu bilgiyi verdi.
"Maraş'ı Adana'ya bağlayan İpek Yolunun kol-
larından birisi Andırın üzerinden Adana'ya iner.
Andırın'ın Maraş tarafında, altı kilometre kadar
doğusunda, İpek Yolu üzerinde büyük bir çınar
vardır. Yanından da büyük bir su çıkar. Dibinde de
Namazgâh vardır. Kervan burada konaklar. İnsanlar
da Namazgâh'da namazlarını kılarlarmış" diye
anlattı. MARAŞ-DER'deki İsmail Çetin Kardeşim de
o suyun kayadan büngüldeyerek çıktığı için adının
"Büğlek" olduğunu, Çınara da "Büğleğin Çınarı"
dendiğini söyledi.

Bugün geçtiğimiz Geben'in Suyu,
İncedir belleri usuldür boyu,
Bu gün konalgamız Meryemçil Beli,
Oğul balı verir dili yavrunun.

Geben, Andırın'dan yukarı da bir yerleşim yeridir.
Geben yakınlarından akan büyük derenin adı da
"Gebenin suyu" dur. Meryemçil Beli, Andırınla
Göksün arasında. Meryemçil Beli aşılınca Göksün
Ovası'na varılır. Burada bir de Meryemçil Kalesi
vardır.

Sabahtan kalker da çinçini geçer,
Vurur deli gönül kaynayıp coşar,
Yükletmiş yükünü Göksün'e çıkar,
Göksün'de çalpanır gölü yavrunun.
Karacaoğlan bırak gam ile yası,
Ne hoş olur şu dağların havası,
Yârin konalgası Sögüt Ovası,
Akbez akbez olmuş ili yavrunun.

Sögüt Ovası, Akbez yakınlarında, Türkmenlerin
kışı geçirdikleri bir yerdir. Bahar gelip de yukarıda
yazdığım deyişteki göç yolunu takiben Binboğa'ya
çıktıklarında orayı da Akbez bulurlar. Her ne kadar
Binboğa'nın tepelikleri, düzlükleri yemyeşil ise de
çukurlukları bembeyaz kar basılıdır. Karacaoğlan
çukurluklardaki kar kütüklerini serilmiş akbeze
benzetmektedir. Onun için "Akbez akbez olmuş ili
yavrunun" der.

Karacaoğlan yüzlerce pınardan sular içmiştir. Ama bir tasnesine deyiş söylemiştir. Zeytun'un arkasında, Berid Dağı'nın yücesindeki "Alapınar" a. Haleb'den kalkan kervan Maraş'tan geçip Zeytun'a uğrar. Zeytun'dan yukarı dağlar arasından kıvrıla kıvrıla Alapınar'a çıkar. Alapınar'dan aşınca Elbistan ovasına iner. Yalnız Alapınar, kervanın konaklama yerlerinden biridir. Berid Dağı, Karacaoğlan'ın yaşadığı çağlardan beri kışı Çukurova'da geçiren Tecirli Aşireti'nin yaylasıdır. Cumhuriyet döneminde de bu göç devam etmiştir. Tecirli'nin Berid'e çıkışı bin dokuz yüz altmışlı yılların ortalarına kadar sürdü. Biz onların sürü sürü koyunlar ve develerle geçişlerini seyrededik. Aşiret Beyinin çadırı hep aynı yere, Alapınar'ın başına kurulmuş. Ali Rıza Yalkın 1931 yılında, Alapınar'ın başında, Tecirli Aşireti'nin ağası Göğşen Kahya'nın Çadırına misafir olur. Aşiretin durumunu sorduğunda Göğşen Kahya: "Aşiretin bir kısmı bu sene yaylaya çıkmadı. Ancak beş yüz çadır çıktı" diyerek cevaplar.

1936- 37- 38' lerde Zentun'da Muallimlik yapam Afşinli Ökkeş Bey de Göğşen Kâhya'nın çadırına misafir olanlardandır. Sohbet esnasında söz Aşirete misafir olanlara gelince Göğşen Kâhya: "Muallim Bey, biz çadırımıza misafir olanları unutmuyoruz. Şu senin oturduğun yerde Karacaoğlan bile oturmuş, saz çalıp, deyiş söylemiştir" der. Bunu bana anlatan, Ökkeş Beyin oğlu Albay Kemal Beydir. Kemal Bey Halen sağdır. Nihat Yücel'in dayısıdır. Ökkeş Bey de dedesidir. Daha sonra Kemal Beyin anlattığını Nihat'ın teyzesi Lâtife Ablama söyledim. "Doğrudur" dedi. Şimdi görelim bakalım Karacaoğlan ne söylemiş:

Alapınar kurna kurna,
Gökyüzünde telli turna,
Zülflerin burma burma,
Çiçek topla benim için,
Berid karın pare pare,
Kim'al giyer kimi kare,
Kutnu zubun usul boya,
Gey de salın benim için.
Karacaoğlan söyler kelâm,
Divanına durur âlem,
Sevdiğine bir çift selâm,
Tezce yolla benim için.

Karacaoğlan çok yerler gezmiş ama Maraş'ı bir başka gezmiş. Hem gezmiş, hem de deyişler söylemiş. Âhirdağ'ın meşesine bile dua etmiş. Bir gün Berid ve Binboğa'daki Türkmenleri dolaşmak için Maraş'tan kalkıp düşmüş yola. Âhirdağ'ın Bertiz yüzüne aşmış. Soluklanmak için yolun kıyısını süsleyen meşenin dibine oturmuş. Peşkiriyile terini silinirken yaşlı meşenin kurumaya yüztutan dalları gözüne takılmış. Bîgâne kalamamış, sazını kucağına alıp söylemiş. Bakalım ne demiş:

Annacına almış koca Berid'i,
Farıdı da deli gönlüm farıdı,
Hazreti Nuh'tan beri kim var idi,
Nuh'un tufanını bilin mi meşe.

Âhirdağ'dan Berid görünür. Berid Dağı, meşenin annacındadır.

Annacına almış koca ardıcı,
Başına yağar da boranla gıcı
Gittin Kâbe'ye de oldun mu hacı
Beyt-i şerife yüz sürdün mü meşe.
Şu meşenin bir incecik yolu var,
Sayamadım yüz bin tane dalı var,
Bu dünyanın bin bir türlü hali var,
Dünyanın hâlinde bilin mi meşe.
Karacaoğlan der bu da böyle olsun,
Başındaki kuru dalın göğersin,
Senin bahşişini Bertizli versin,
Bertiz'in halini bilin mi meşe.

Rivayet odur ki, Karacaoğlan'ın duasından sonra meşenin kuruyan dalları göğeri. Adı kalır "Karacaoğlan Meşesi".

Kafam daha önceki yazdığım yayla yollarını ve konalga yerlerini sıralayan deyişteki "Kazan Pınar" a takılı kaldı. Kazan Pınar'ın nerede olduğunu bulamadım. Yalnız Kafamın içinde "Başkonuş'un eteklerindedir" gibisinden bir duyum dolaşmaya başladı. O anda beynimde bir soru oluştu. "Karacaoğlan'ın deyişlerinde niye Başkonuş hiç yer almamış? Yoksa Başkonuş'a hiç gitmemiş mi?" Beynimdeki bu sorulara yine anında kendim cevap verdim. Gitmemiş olamaz. Bir kere, Başkonuş dolayındaki Türkmenlerin çoğu Karacaoğlan gibi Avşar'dır. Zaten "Başkonuş" adı da burdan gelmektedir. TAHİR KUTSİ "DADALOĞLU" adlı eserinde "BAŞKONUŞ" un bir Avşar Beyi olduğunu yazar. Bu dağa onun için "Başkonuş Dağı" denmiştir. İkincisi: Karacaoğlan, Döldül'ü ve Döldül'ün dibindeki doğup, büyüdüğü köyü olan Farsak'ı ve ihanetine uğradığı için Farsak'ta bıraktığı ilk aşkı Zeyneb'in gezindiği yerleri en iyi ancak Başkonuş'tan seyreder. Onun için Başkonuş yaylalarını gezmemiş olamaz. Böyle düşünürken aklıma Başkonuşlu yiğit kardaşım İzzet Türkmen geldi. Hemen aradım. Yapmakta olduğum araştırmayı anlattım. "Karacaoğlan'ın bahsettiği Kazan Pınarı sizin oralarda varmıdır?" diye sordum. "Onu bilmiyorum. Ama bu bizim Topçalı Köyünden aşağıda, Döngel'in arkasında Karacaoğlan'ın methiye söylediği, halen yaşayan bir "Oynak Çınar var" dedi. İlk dördlüğünü okudu. Ben içimden "İşte buldum. Karacaoğlan Başkonuş'un etrafını da gezmiş" dedim. İzzet, deyişin tamamını bilmediğini söyledi. İlk dördlüğün başında geçen "Hacibel" i sordum. "Rahmacılar ile Şuur (Saygılı) Köyleri arasındadır" dedi.

Şimdi bir de "Oynak Çınar" çıkmıştı karşıma.

Methiyenin tamamını bulmalıydım. Okuduğum Karacaoğlan kitaplarında yoktu. Nerden bulurum? Diye düşünürken Maraş'ta derin araştırmalar yapıp kitaplar yayınlayan Duran Boz kardaşımı hatırladım. Hemen aradım. Değişin tamamını bulup yazdırdı bana.

Hacıbel'den beri geldim de geçtim,
Çınarın dibinden suyunu içtim,
Huri güzellerin gördüm görüştüm,
Ne zamandan beriye bilin çınar.

Mevlâm seni övmüş övmüş yaratmış,
Oynak Çınar etrafına boy atmış,
Dalların uzatmış, yerlere yatmış,
Ne zamandan beriye bilin çınar.

Çadırları etrafına gerilmiş,
Güzelleri top top olmuş derilmiş,
Âb-ı hayat suyu Hak'tan verilmiş,
Ne zamandan beriye bilin çınar.

Kaçıl da yolundan geçeyim çınar,
Bir daha suyundan içeyim çınar,
Seni tarihlere geçeyim çınar,
Ne zamandan beriye bilin çınar.
Karacaoğlan işte geldim giderim,
Her nereye varsam methin ederim,
Seni tarihlere kayıt ederim,
Ne zamandan beriye bilin çınar.

Kazan Pınarı yine bulamamıştım. İstanbul'daki "MARAŞ-DER" in yöneticilerinden İsmail Çetin kardaşımı aradım. Kazan Pınarı'nı O da bilemedi. Ancak Hacıbeli hakkında şu bilgiyi verdi. Asırlar önce hacılar, hacdan gelirken orada kara ve tipiye tutulmuşlar. Elele tutuşup bir kayanın altına, mağara gibi yere sığınmışlar. Yine de soğuktan kurtulamamışlar. Hakk'ın rahmetine kavuşmuşlar. O zamandan beri oraya "Hacıbeli" derlermiş. Demek ki, bu olay Karacaoğlan'dan önce olmuş.

Karacaoğlan'ın deyişlerinde Maraş'a özgü meyve ve çiçek isimlerine de rastlarsınız

Örnek:

Birem birem toplayayım odunu,
Bilem dedim, bilemedim adını,
Albistan yanaklı, kürtler kadını,
Bir kız bana emmi dedi neyleyim.

Elbistan çevresinde yetişen, Elbistan'a özgü kırmızı bir elma çeşidi vardı. Şimdilerde hâlâ yetişiyor mu bilmiyorum. Buradaki "Albistan yanaklı" deyimi, Elbistan alması gibi yanağı olan demektir.

Deli gönül coştı yine,
Seni kimler eğer şimdi.
Sarı sümbül, mor menekşe,
Açtı bizim dağlar şimdi.

Sümbül'ün rengi koyu mavinin mora çalan tonudur. Özellikle Maraş dağlarında yetişen kokulu ve çiçek haritasında "Maraş Sümbülü" olarak isimlendirilen soğanlı sümbülün rengi tanımladığım gibidir. Bu, "Mor sümbül" de denilen kokulu sümbülün pembesine ve beyazına birkaç kök de olsa bizim dağlarda rastladım. Fakat sarısını hiç görmedim. Seracılar sun'î olarak yetiştiriyorlar mı? Bilmiyorum. Karacaoğlan'ın şiirindeki "Sarı sümbül," mor sümbülden ayrı soğansız bir bitkidir. Mor sümbül gibi baharın müjdecisi olmayıp haziranın sonlarında, temmuzun başlarında açar çiçeğini. Çiçeğinin biçimi mor sümbülün çiçeğine benzerse de, rengi limon sarısını parlaktır. Çok keskin bir kokusu vardır. Yaprağı bozumtraktır. Bizim Ilıca'nın kuzeyini çevreleyen dağların kuzeyinde, Abaz'a bakan yüzlerinde yetişmektedir. Başkaca Türkiye'de gezdiğim hiçbir dağda görmedim. Hatta Antalya'nın arkasındaki Batı Toroslar ile Orta Toroslar'ın Aladağlar bölümündeki Demirkazık'ın eteklerinde bile... Ancak ben çocukken babamın Berid Dağı'ndan sarı sümbül getirdiğini biliyorum. Her yerin özel bitkileri vardır. Maraş dağlarında özellikle de bizim Zeytin ve Ilıca dağlarında yetişen çok özel çiçekler vardır. Batılı bir bitki uzmanı araştırmış ve "Zeytin'un arkasında, Berid Dağı'nda Sağdalı adında bir sarp kaya vardır. Burada dünyanın hiçbir yerinde bulunmayan, çok güzel kokulu "Baytaran" adında bir çiçek yetişir" diye yazmış. İşte böyle. Sarı Sümbül de sadece bizim dağlarda yetişen bir çiçektir.

Görülüyor ki, Karacaoğlan Maraş'ı ve Maraş dolaylarını bir başka gezmiş. Dağını, yaylasını, ovasını, yolunu, yolağını, köyünü, obasını gezmedik yerini bırakmamış. Gittiği her yere deyişler söylemiş. Hatta pınarına, ağacına, çiçeğine bile methiyeler söylemiş. Her nereye gittiyse eğlenememiş. Dönüp, dolaşıp Maraş'a gelmiş. NİÇİN MARAŞ? İşte bu sorunun sırrı gençliğinde saklı.

Bu fakirin kulakları Allah Kelâm'ından sonra belkide en çok Karacaoğlan türküleri duymuştur. Karacaoğlan türküleri dinleyerek büyüdüm. Zaten benim çocukluğumda bizim oralarda Karacaoğlan deyişi bilmeyene "türkü bilmiyor" derlerdi. Türkmenler arasın da türkü demek, Karacaoğlan demektir. Ali Rıza Yalkın da kitabında bundan çokça bahsetmiş. Hangi Türkmen oymağına gitmişse, elinde sazı olan oymak ozanından türkü istediğinde hep Karacaoğlan'dan çalıp söylemişler.

Benim bir Abdurrahman Emmim vardı. Aslen Kertmen Köyü'nden olup, bizim Ilıca'nın güneyini çevreleyen Şenbek Dağı'nın zirvesinin güney dibinde kurulmuş olan Fenk Köyü'nde otururdu. Avşar olan dedemin dostu Sırım Durdu'nun ikinci oğlu idi. Tüm Kertmenliler gibi Emmim de Avşardı. Babamla birbirlerine "Kardaş" derlerdi. Atına biner, sık sık bize gelirdi.

Emmim gelince, köyümüzün bütün ileri gelenleri bizde toplanırlardı. O, sevilen biriydi. Ayrıca çok güzel türkü söylerdi. Yanık bir sesi vardı. Türkiye radyo ve televizyonlarında Kerküklü ses üstadı Abdurrahman Kızılay'ı dinlemişsinizdir mutlaka. Abdurrahman Kızılay'ın sesini, Abdurrahman Emmimin sesine benzetirdim. Emmim elini kulağına attı mı, en az üç Karacaoğlan deyişini birbirine bağlardı. Bazan babam "Göreyim seni kardaşlığım. Yedi bağlamayı bir yapasın" derdi. İşte o zaman Emmim dizinin birini diker. Dirseğini dizine dayar. Elini kulağına atar. Arka arkaya yedi Karacaoğlan deyişi söylerdi. Bazan Karacolan menkıbeleri de anlatırdı. Özellikle Karacaoğlan'ın köyünü terkedip gidişini sık sık anlatırlardı. Biz bir taraftan misafirlere hizmet ederken can kulağımızla da Emmimizi dinlerdik.

Aynı olayı Hacıbrahimuşağı Köyü'nden Alibey Emmiye de anlatırlardı. Bahar gelince Alibey Emmi Berid'in kayalarından topladığı çirişleri bizim köye getirir. Dedemin hanayına dökerdi. Canı çiriş böreği isteyen bir sahan buğday getirir, çiriş alır giderdi. Bu değiş-tokuş işiyle Alibey Emmi ilgilenmezdi. Bu işi dedemin görevlendirdiği bir köylümüz yapardı. Çirişler hanaya döküldükten sonra atık Alibey Emmi karışmazdı. Onun işi Karacaoğlan menkıbesi anlatıp, Karacaoğlan türküsü söylemekti. Alibey Emmi de bu işi çok iyi yapardı. Berid Dağı'na yaylaya gelen Türkmenlerden dinlediği Karacaoğlan menkıbelerini özellikle de köyünden ayrılışını hilâfsız anlatırdı. Hem anlatır, hem de türküsünü söylerdi. Bizler de can kulağıyla dinlerdik. Meselâ, Alibey Emminin de, Abdurrahman Emmimin de söylediği bir deyiş var ki, hiçbir kitapta bulamadım. Bu deyiş, Karacaoğlan'ın Zeyneb'e söylediği son iki deyişten birisidir. Benim hatırımda da sadece iki mısraı kalmış. "Beğenmedin de türlü libasları / Şu kıl çula mı büründün sevdiğim."

Benim küçüklüğümde Karacaoğlan'ın köyünden niçin ayrıldığını bilmeyen yoktu. Anası, babası Selânîk muhaciri olan anam bile bilirdi. Yazın Abaz'a yaylaya göçtüğümüzde aşiret olan Kertmenliler ve Sarıgüzellilerle içiçe olurduk. Hele ki, bir Kertmenli'ye türkü söyle deme. Elini kulağına atar, başlardı Kertmenli ağzı, Abaziye makamıyla Karacaoğlan türküsü söylemeye. Zaten aşiretlerin en belirgin özelliğidir: Fî tarihinde olmuş önemli olayları, aşiret büyüklerini, aşirete misafir olmuş önemli kişileri, aşiret ozanlarını unutmazlar. Nesilden nesile aktarırlar.

Karacaoğlan yetim büyümüştür. Uzun boylu, kara yağz bir delikanlıymış. Daha ergenlik çağlarında düğünlerde saz çalıp söylemeye başlar. Gençlik çağına gelince akrabaları evermek isterler. O da "Dayımın kızı Zeyneb'i alırsanız kabulümdür" der. Zeyneb, Karacaoğlan'ın ilk aşkıdır. Daha

çocukluk çağında sevmiştir Zeyneb'i. Çocukluk çağında yanmış kalbinde Zeyneb'in aşkı. Büyüdükçe bu aşk da büyümüş. Kalbinde Zeyneb'in aşkı yanmakta, damarlarında ise ateşi akmaktadır. Onun için demiştir ki: "On beşinde bir güzeli sevmeyen / Bu dünyaya hayvan gelir, bön gider." Zaten insan on beşinde âşık olur. On beşinde âşık olunan mâşuk, bir daha hiç unutulamaz.

Akrabaları, Karacaoğlan'ın Zeyneb'e olan aşkını bildiklerinden düğünlerini yapıp, baş-göz ederler. Aslında Zeyneb de Karacaoğlan'a vurgundur. Yalnız Zeyneb'in bir sevdalısı daha vardır. Hem Karacaoğlan'ın hem de Zeyneb'in yakın akrabaları Gök Yusuf'tur. "Akrep etmez, akrabanın akrabaya ettiği" sözü burdan kalsa gerektir.

Karacaoğlan bunu bilmektedir. Şair gönüllü, ince fikirli biri olan Karacaoğlan, Zeyneb'in kendisini sevdiğini bildiği halde yine de sinamak ister. Gerdek gecesi kılıcını çekip, yatağın ortasına uzatır. "Sen o tarafta yatacağın, ben bu tarafta" der. Zeyneb'e elini sürmez. Ama çok hoşnut tutar. Hep güzel sözlerle över. Çok da güzel ve süslü vardır. Allı, yeşilli, morlu, mavili giysilerle donatır. Başındaki fesinin altına gaziler, sarı liralalar dizer. Fesinin üzerine ise her gün bir başka renk yağlık bağlar. "Kibar yâr başına bir yağlık çaldı / Yeşil midir, oflaz mıdır, al mıdır." Oflaz: Türkmenlerde erguvan rengine verilen bir addır. Erguvan çiçeğinin rengini gözünüzün önüne getirin. Görmek isteyenler hazırında Âhirdağ'ın başına, Karagöl'e çıksınlar. Etrafındaki yörepleri süslenen topak gevenlere şöyle bir baksınlar. Hem oflazı görsünler. Hem de burcu burcu kokan çiçeklerden bir tanecik koparıp ağızlarına atsınlar. Bal özünün tadına varsınlar.

Evlendiği halde Gök Yusuf Zeyneb'in peşini bırakmaz. Her nereye gitse karşısına çıkar. Zeyneb güzellikle reddeder ise de aldırılmaz. Bir gün fevân eder. "Allah aşkına bırak peşimi! Ben Karacaoğlan'ın yâriyim" der. Gök Yusuf: "Söz veriyorum seni bir daha rahatsız etmeyeceğim. Benim de senden bir isteğim var. Karacaoğlan'ın olmadığı bir gecede geleyim. Yatağının ayak ucunda bir gecelik uyuyayım. Ondan sonra buraları da terkeder, giderim" der. Zeyneb düşünür. Gök Yusuf'u yemine çeker. Gök Yusuf, yemin billâh eder. Karacaoğlan'ın köyde olmadığı bir gece gelip Zeyneb'in ayak ucuna yatar.

Bu demde Karacaoğlan komşu köydeki düğünde saz çalmaktadır. Sazının teli kırılır. Atına binip tel almak için evine gelir. Görür ki, Gök Yusuf Zeyneb'in ayak ucunda yatmaktadır. Metanetini korur. Kaputunu çıkarır. Yatağın yanına bırakır. Teli alıp gider. Sabahleyin Zeyneb uyanıp da kaputu görünce, "Eyvah! Karacaoğlan gelmiş" der.

Düğün bittikten sonra Karacaoğlan köyüne döner. Zeyneb, yine her zamanki gibi süslenmiş olarak karşılamaya gider. Her zamanki gibi tam atın

başını okşayacağı zaman Karacaoğlan, “Geri dur. Atına soysuzluk bulaştırırsın” der. İşte o zaman Zeyneb, Karacaoğlan’ı ebediyen kaybettiğini anlar.

Karacaoğlan evine girer. Bir kıl çulun ortasını keser. Zeyneb’in başına geçirir. Sazını kucağına alır “Beğenmedin de türlü libasları / Şu kıl çula mı büründün sevdiğim” der. Devamla şu deyişi de söyler:

Dinleyin ağalar zamane azgın,
Yiğidin başında döner mi kuzgun,
Tohumu almış da tarlası bozgun,
Yiğit de ne desin day’olmayınca.

Söylerim söylerim sözümden almaz,
Nideyim cahaldır hâlimden bilmez,
Bu dostluğun senin boyuna sürmez,
Anadan, atadan soy olmayınca.

Amana da deli gönül amana,
Kalmadı eyi gün devr-i zamana,
Cevheri de denk ettiler samana,
Yük masnıtın bulmaz tay olmayınca.

Karacaoğlan der ki, yiğitler över,
Açılmış meyvenin dalını eğer,
Güzellik kıymatın bin altın değer,
Netmeli güzeli huy olmayınca.

Zeyneb’i götürüp kızoğlan kız olarak babasına teslim eder. Sazını alır, köyünden çıkıp gider. Gidiş, o gidiş... Bir daha dönmez.

Diğer bir rivayet de şöyledir. Aslında Karacaoğlanın sazının teli kırılmaz. Gök Yusuf’un, Zeyneb’in ayak ucunda yatışı, saz çalarken Karacaoğlan’ın gözünün önüne gelir. Bizzat gözleriyle görmek için sazın telini bahane eder. Atına Atlayıp, evine gelir. Görür ve geri gider.

Köyünden ayrılan Karacaoğlan’ın ilk durağı Maraş olur. O yıllarda oraları yani Düziçi, Bahçe, Haruniye ve Kadirli Maraş’a bağlıdır. Kadirli’nin adı bile Zülkadiroğlu’ndan gelir. O zamanki adı, “Kasr-ı Zülkadiyye” dir. Zülkadiroğlu’nun kasrı demektir. Zülkadiroğlu, kışın Kasr-ı Zülkadiyye’de otururdu, yazın Maraş’ta. Onun için Karacaoğlan kendisine en yakın olan Maraş’a gider ve orada karar kılar. Artık Maraş’ın hanlarında, düğünlerinde çalıp söylemeye başlar. Yaz aylarında da Maraş’ın etrafındaki Türkmen yaylalarını dolaşır. Özellikle Âhirdağ, Engizek, Koçdağı, Konurdağı, Berid, Göksün, Binboğa yaylalarını gezer. Yazı bu yaylalarda geçiren Türkmenlerle haşır, neşir olur. Gittikçe halkayı genişletir. Anteb’i, Haleb’i, Şam’ı, Hama’yı, Humus’u gezer. Anteb’den batıya yönelir. Antakya’nın kuzeyinde Hassa’daki Avşarları görüp Çukurova’ya geçer. Mersin’den kuzeye

döner. Bolkar Dağı Türkmenlerine karışır. Konya’ya, Karaman’a iner. Yönünü doğuya döner. Hasandağı, Niğde, Yahyalı üzerinden Kayseri’ye gelir. Dağların piri erciyes’i gezer. Sonra yine yönünü Koca Maraş’a döner. Bazen Çukurova’da Avşar göçüne katılır. Kozan, Haçin üzerinden Binboğa’ya çıkar. Bazan Hasa, Akbez’den kalkan yayla göçüne karışır. Kadirli, Andırın üzerinden geçip Meryemçil Belî’ni aşarak Göksun’dan yukarı Binboğa’ya çıkar. Bazan da Andırın’dan doğuya dönerek Başkonuş Dağı’nın eteklerinden geçip Maraş’a gelir. Başkonuş’un eteklerinden geçerken köyüne en çok yaklaştığı an olur. Ama köyüne gitmez.

Gezdiği yerleri gözümüzün önüne geterecek olursak, doğup büyüdüğü Farsak merkez, Karacaoğlan ise bu merkezin etrafında değişik çaplarda daireler çizmekteydi. Bu çizilen dairelerin başlangıç noktası Maraş, bitiş noktası da yine Maraş’tır.

Çünkü o yıllarda Döldül’ün dibinde yaşayanlar alış – veriş için Maraş’a gelmekteydiler. Karacaoğlan Zeyneb’in haberini Maraş’a gelen köylülerinden alabilmekteydi. Zeyneb’in kendisini beklediğini biliyordu. Onun için dönüp, dolaşıp Maraş’a geliyordu. Kalbini yakan ilk aşk ateşi, ilk ışığı Döldül Dağı’nın dibindeydi. Karacaoğlan ise bu ışığın pervanesiydi. İlk aşk unutulmuyordu. Ne zeyneb’i unutamamaktaydı, ne de ihanetini affedebilmekte... Zeyneb, düşlerine girmektedir.

Dün gece dün gece gördüm düşümde,
Göçün çekmiş gider ili Zeyneb’in.
İnci mercan gibi ufak dişinde,
Tatlı tatlı söyler dili Zeyneb’in.

Zeyneb pek küçüktür halden bilmiyor,
Ün eyledim hiç yanıma gelmiyor,
Göz görüp de gönül karar kılmıyor,
Aştı üstümüzden yolu Zeyneb’in.

Yaz gelip de meyveleri yetmemiş,
Şeyda bülbül konup figân etmemiş,
Bahçasında mor menekşe bitmemiş,
Açılmış goncası, gülü Zeyneb’in.

Sabah olur seher yeli estirir,
Siyah zülfü mah yüzünde gezdirir,
Zalim engel yâri bize küstürür,
Dolansın boynuma kolu Zeyneb’in.

Bahar olup seher yeli esti mi,
Zeyneb bizim ele kadem bastı mı,
Acep bizden umudunu kesti mi,
Karacaoğlan olsun kulu Zeyneb’in.

Aslında ün eyleyen Zeyneb’tir. Umutla bekleyen de... Gitmeyen Karacaoğlandır. Zeyneb’in umutla beklediğini bildiği ve kendisi de bir türlü

unutamadığı halde yine gitmez. Vurur kendisini dağlara, yaylalara. Arar Türkmenler arasında Zeyneb'i unutturacak birisini. Bulamaz. Döker derdini yine sazının tellerine.

Çıktım seyreyledim Niğde'yi, Bor'u,
Acep gezsem mavi donlum var m'ola.
Güzeller durağı Tokat, Engürü,
Acep gezsem mavi donlum var m'ola.

ENGÜRÜ: Bu günkü başkentimiz ANKARA'dır. O zamanlar Engürü deniyordu.

Hey geri de deli gönül hey geri,
Adana, İlbeyli, Göksün, Tekiri,
Otuz iki sancak Diyarbekiri,
Acep gezsem mavi donlum var m'ola.

Hasiri de deli gönül hasiri,
Deryada dönüyor kral yesiri,
Haleb, Trabelus, Koca Mısırı,
Acep gezsem mavi donlum var m'ola.

Yeşil ördek yayılıyor çemende,
Mehdi günü doğar âhir zamanda,
Kürt'te, Hindistan'da, Çin'de, Yemen'de,
Acep gezsem mavi donlum var m'ola.

Yeşil ördek sulanıyor gölekte,
Altın küpe şavk veriyor kulakta,
Cenneti âlâda, huri, melekta,
Acep gezsem mavi donlum var m'ola.

Meclisde içerler demi kanyadan,
Güzel seven murad alır dünyadan,
Kayseri'den, Karaman'dan, Konya'dan,
Acep gezsem mavi donlum var m'ola.

Hacı Bektaş Velî şeyhlerin piri,
Konya'da yokladım Molla Hünkârı,
İçel'den, Anteb'den, Gürün'den beri,
Acep gezsem mavi donlum var m'ola.

Mardin'den de Karacaoğlan Mardin'den,
Çeken bilir ayrılığın derdinden,
Koçhisar'dan, Hasan Dağı'n ardından,
Acep gezsem mavi donlum var m'ola.

Arar ömrü boyunca mavi donlusunu. Ama ne yeryüzünde bulabilir, ne de cennet-i âlâda. Karacaoğlan gibi âşıklar bir kere severler. Bir kere âşık olurlar. Kalblerini ilk aşklarına verirler. Ve onda bırakırlar. Yiğit verdiğini geri almaz. Tüm güzelleri, tüm güzellikleri severler. Ama verecek kalbleri olmadığı için bağlanıp kalamazlar. Aslında Mevlâsından çok bir şey istemez. Fakat istediğini bir

türlü bulamaz.

Kadir Mevlâm senden bir yâr isterim,
Mihnet ile gelen yâri neyleyim.
Bir sofrâ isterim eller değmedik,
Eller yemiş, doyulmuşu neyleyim.

Bir yayla isterim ili göçmedik,
Lâlesi, sünbülü, gülü geçmedik,
Bir güzel isterim eller değmedik,
Koldan kola sarılmışı neyleyim.

Bir güzel isterim gökçe olursa,
Gözler ala, beli ince olursa,
Binerim ata da dinççe olursa,
Eller binip kovulmuşu neyleyim.

Amanın da Karacaoğlan amanın,
Kırpikler ok olmuş kaşı kemanın,
Evvel kız başlıydın, duldur zamanın,
Olursa kız olsun, dulu neyleyim.

Karacaoğlan'ı bize öyle anlatmışlardı ki, daha okumayı öğrenmeden içimize işlemişti. Büyükle-
rimiz şöyle derlerdi: "Karacaoğlan, Zeyneb'den
ayrılınca, hep kandıramayacağı bir güzel aramış.
Bana kanan, başkasına da kanar, dermiş. Kandıra-
madığı bir güzelle karşılaşmamış. Eğer bulsaymış,
kapısında kulu olurmuş. Kandırıncaya kadar uğ-
raşır, kandırınca bırakıp, gidermiş." 1955 yılında
okuma öğrenir, öğrenmez elime ilk aldığım kitap
Karacaoğlan oldu. Okuyunca söylenenlerin doğ-
ruluğuna ben de inandım. Kandırdıklarına görün-
ce söylemiş:

Karacaoğlan der ki, nasıl bağ imiş,
Üst yanımız karlı karlı dağ imiş,
Ökçeni yokladım ökçen yoğ imiş,
Almam şimden geri huri isen de.

Ökçe, bizim oralarda ayafın topuğuna denir.
Vücudun dengesi ökçe üzerinde sağlanır. Ökçe ka-
yarsa, vücut dengesi sağlayamaz. Ökçesi kayanın
kuluncu ekmek tahtası gibi şarpadak yere yapışır.
Dengesiz insanlara "ökçesiz" denir.

Büyüklerimiz derlerdi ki: "Karacaoğlan ölme-
den önce vasiyet etmiş. Ölürsem, mezarımı bir
pınar başına kazın. Sazımı da bir ağaca asın. Çürü-
yünceye kadar asılı kalsın." Ahmed Hamdi Beyin
akrabalarından edindiği bilgiye göre Maraş yakın-
larında, "CEZEL YAYLASI"nda, 96 yaşında vefat et-
miş. Vasiyeti üzerine bir pınar başına defnedilmiş.
Sazı da baş ucundaki ağaca asılmış. Çürüyünceye
kadar orada kalmış. Allah Rahmet eyleye. Âmîn!

Bu Cezel Yaylası'nı araştırdım. Bileni bula-
madım. Benim tahminime göre ya Başkonuş do-
laylarında, ya Andırın yakınlarında, ya da Yavşan
Dağı'ndadır. Velhasıl Farsak Köyü'ne yakın bir yer-
dedir. Çünkü ömrü gurbette geçen biri yüz yaşına

merdiven dayadığında gideceği yer köyüdür. Bir ömür boyu görmediği hısım-akrabasıyla ölmeden önce helâlleşmek ister.

Maraş'ın dağlarını, yaylalarını, ovalarını, bellerini karış karış gezip, ağacına, çiçeğine, bedestsnine deyişler söyleyen Karacaoğlan, leziz yemeklerini hiç saymaz mı? Buyrun dostlar Maraş sofrasına.

Ömrüm uzun eyle ey Bari Hudâ,
Hamd ü senâ şükür etmek isterim.
Çalışıp, kazanıp türlü taamlar,
Dişlerrim var iken yemek isterim.

Açıldı dehanım söyler zebanlar,
Sana muhtaç bunca şahlar gedalar,
Al yeşil hırkalar, türlü libaslar,
Böylece münasip geymek isterim.

Bir küheylan at ver istemem eşek,
Üstü kaplan postu tek olsun öşek,
Kuş tüyünden yastık, yumuşak döşek,
Keçeler içinde yatmak isterim.

Bir güzel isterim âhû bakışlı,
Gerdanı bir karış, benli, nakışlı,
İnci dişli olsun hem kara kaşlı,
Boynuna sarılıp yatmak isterim.

Kalk gönül gidelim helv'alayına,
Ol helvalar da dişle kolayına,
Her akşamı da pirinç pilâvına,
Kahvaltıda ballı kaymak isterim.

Bamyayı severim dolma hoş olur,
Ballı börek pişer içi boş olur,
Hele zerdali yanında hoş olur,
Yedikçe tadına doymak isterim.

Sütlü ile tek helise olaydı,
Tavuk kızartması sahna dolaydı,
O tel helvası da dişle kolaydı,
Aranmaz, üşenmez emek isterim.

İçli köfte gerek yola gidene,
Mumbar doldurması benzer harene,
Baklavayla börek şifa bedene,
Yedikçe ellerim yumak isterim.

Kaz, turaç olmazsa günde yüz serçe,
Ya kuzu doldurması nerey kaçça,
Seherden evvel ekşili paça,
Limon bulunmazsa sumak isterim.

Ol güzel meyveler bittiği zaman,
Toplayın getirin cümleden heman,
Dediler lezzetli şol adiyaman,
Anın da kabuğun soymak isterim.

Nerde kaldı şekerli kurabiye,
Ne demeli fırın eti kebaba,
Bazılar da su mu katar şaraba,
Neme lâzım adın demek isterim.

Kocadım ihtiyaç oldum kardaşlar,
Halime ramedin, bakın yoldaşlar,
Döküldü ağızımda kalmadı dişler,
Yağlıca hoşmerim koymak isterim.

Yedirdin, içirdin hepsi de yalan,
Âhir ömrümüzü ederler talan,
Bu sözüm dinleyip nasihat alan,
İşitip tutanı duymak isterim.

Azrail göğsüme çöktüğü zaman,
Öyle bilin hâlim perişan yaman,
Bülbülün kafesten uçtuğu zaman,
Cesedimi kabre koymak isterim,

Karacaoğlan der ki, böyle kalaydım,
Zahir, bâtın muradına ereydim,
Ol gün dahi cemalini göreydim,
Hakk'ın didarını görmek isterim.

Nezihe Sayın Yılmaz
Dünya Kadınları Sergisi

DOĞRULARDAN OL

İnler ney, mızrap senin elindedir
Duyan var mı ki, ney de anlattığını bilsin.

Perde çekme gözlerine, onlar görmek için vardır
Yüreğinde oynayıp duran sevdaya naz yapılır mı?

Hem şikayet eder, hem dinlemezsin o sesi
Nedir bu çaresizlik ki sen bir insansın.

Gel doğrulardan ol, dönüp de doğuşuna bak bir
Göreceksindir o zaman, içinde ne güller açtığını.

Ne günler geçti, ne yıllar, sen yaşarken
Yaşamı senin sanırken, önce burada yanıldın işte.

Aslında, ney de sendin, mızrapta
Kendine seslenirken kim vardı ki içinde?

Gelip geçeceksin, geçecekler hepsi de
Hiç bildiler mi ki, sende bilesin, bu yollar nereye gider?

Güldane Akarsu

BİR AKASYA ALTI

Botanikte serçeler
Sabah kokulu ötüşleri
Masada buğulanan çay
Sıcaklığı dudaklarımda

Bir akasya altında oturmuşum
Sesler gölge altına toplanmışlar
Zikzaklar çizerek geliyorlar hep
Kulaklarımda çırpınıyor balıklar

Dünden kalmıştı
Elimde bir diken batması
Kılıç gibi de keskindi
Gülün o dişleri

Birkaç kız geçiyor yanımdan
Ayakları gölge sevdalı
Bir de şarkı tutturmuşlar ki
Katılmasam, bozulacak o bütün

Bir akasya altı oturmuşum
Serçeler duyulmuyorlar artık
Gitmiş olsalar gerek
Hangi ağaç çağırmış ki onları

Ölüm gelip takılıyor birden usuma
Bunca güzellik varken
Balıkçı oltası gibi direnecek yine
Bırakmayacak bir süre peşimi

Nasıl da keyifliydim
Nereden çıktı bilmiyorum
O kadar serçe
O kadar şarkı arasından

RUBAİLER

GÜC

Ben bir şiir işçisiyim usta değil
Hep kendime yalnız zararım dosta değil
İnsan beyninden alır ancak gücünü
Varsılda değil güç ve kalın kasta değil

1996

TOLUNAY

Söz dinlemiyor sanki zaman bir deli tay
Geçmişte geçen günleri sen dopdolu say
Dostlar görünüz bir-mavinin en hasını
Emzirmedi-dir-gök memesinden Tolunay

TÜRKÇE SES BAYRAĞIMIZ

Bak Türkeli'min üç yanı çepçevre deniz
Dünyada bulunmaz bu güzel yer elimiz
Kurbanlar olsun sana elbet yaşayan
Ses bayrağımız Türkçe bizim öz dilimiz

Temmuz/06

YUNUS GİBİ

İmbikten geçmiş arı bir bengi suyuz
Birdir içimiz hem dışımız işte buyuz
Yanlış ve yalan anlamasın kimse bizi
Yunus gibi biz aşk yolunun yolcusuyuz

1996

Işılay Yeşilsu

SEVECEKSEN BÖYLE SEV

Yüreğimde sen varsın artık
Hangi çiçek açmak için direnir ki
Bir kez alıştı sana
Bir başkası der mi sanki

Ancak ölüm ayırır biliyorsun
Başka bir ayrılık kabul etmez ikisi de
Gönül bu, seni sevdi ancak
Yer bırakmadı ki başkasına

Nice gönüller bilirim ki
Açtlar ardına kadar kapıların
Her ateşten bir alev yükselirken
Viran oldu yürek, kahroldu birden

Sevgi tekdir, bir yürek için
Önce Yaratan
Sonra Vatan
Ve bayrak gibi

Seveceksen böyle sev
Sıkıca tut ellerinden
Yürü git böylece severek
Doğruluktan ayrılmadan

İNCİR AĞACI

O yıl kuraklıktan dolayı topraklardan verim alınmamış, Yeşilköy'ün yemyeşil çayırıları kahverengi toprağa dönüşmüştü. Yeşilköy'ün gurur kaynağı olan asırlık incir ağaçlarının yaprakları bile, sonbahar gelmeden dökülmesine neden olmuştu.

Daha kuraklığın yirmi yedinci gününde, Yeşilköy'ün topraklı yollarından geçen Kemal adlı genç bir ziraat mühendisi, tozlu yolda bir bakraçtaki suyu sürüye sü- rüye taşımaya çalışan yaşlı bir amcaya rastladı.

Arabasının camını indirip yaşlı amcaya seslendi:

-Sizi gideceğiniz yere kadar götürmemi ister misiniz?

Yaşlı adam,

-Sağ olasın evladım.

Arkasına dönüp, uzakta kalan evini işaret parmağıyla göstererek;

-Zaten bir şey kalmadı evladım, yolun çoğunu tamamladım.

Ve yüz elli metre kadar ötedeki büyük incir ağacını göstererek;

-Zahmet etme evladım, iki üç adımlık bir yolum kaldı, seni de yormayayım şimdi.

Ziraat mühendisi Kemal, yaşlı adamın zorluk içinde taşıdığı bu bir bakraç suyu ne yapacağını merak edip, onu arkasından izledi. Yaşlı adamın zorlukla taşıdığı bu bakracı, uzaktaki incir ağacına kadar sürükleyerek götürmesi çok etkilemişti onu. Daha sonra bu suyla oradaki büyük incir ağacını suladığını görünce, hem şaşırды, hem de yaşlı adamı duygu yüklü gözlerle izledi. Dayanamayıp yeniden yaşlı adamın yanına gidip sordu.

-Bu incir ağacını sulamak için mi, o bakraçtaki suyu onca yolu sürükleyerek taşıdınız?

Yaşlı amca bakracı yerden güçlükle kaldırıp, içindeki suyun incir ağacının her tarafına ulaşmasını sağ- lamaya çalışıyordu.

Kemal daha fazla dayanamayıp bir soru daha sordu.

-Zorlukla kaldırdığınıza göre, galiba bakraç ağır ol- mali.

Yaşlı adam, genç delikanlıya gülümseyerek baktı.

-Bak evlat ben tam 87 yaşımdayım. Bu ağaç ise hayattaki tek dostum diyebilirim. Çok küçükken rahmetli babamla dikmiştim onu buraya. Şimdi bir çoğu hayatta bile olmayan arkadaşlarımla, ne oyunlar oynamıştık bu ağacın etrafında. Yorgun düştüğümüzde bu incir ağacının altına uzanıp dinlenirdik. Meyvesi olduğu zaman göreceksin sen bu ağacı. Adeta gelinlik kız gibi göz kırıyor gelip geçene. Çocukken arkadaşlarımla koparıp yedik meyvesini. Şimdi yi-

yemiyorum, ben şeker (diyabet) hastasıyım evladım, o yüzden meyvesi olduğunda incirleri toplayıp köydeki çocuklara dağıtıyorum. Onlar yiyince ben mutlu oluyorum. Çocukluğumu hatırlıyorum evlat. Bu ağaç kurursa ben ne yaparım?...

Ziraat mühendisi genç delikanlı, bu ihtişamlı incir ağacına uzun uzun baktı. Deneyimli gözü, ağacın gidererek kurumakta olduğunu gördü. Yaşlı adam incir ağacında geçirdiği eski ve tatlı anılarını anlatmaya devam etti.

-Arkadaşlarımla ayakkabılarımla alıp kaçardım, onlar beni kovalarlardı, fakat hiç biri beni yakalayamazdı. Bir ceylan gibi hızlı koşardım. Sonra da bu incir ağacının tepesine çıkar, yapraklarının arasında gizlenirdim. Onların beni aramaları, hoşuma giderdi. Çocukken çok yaramazdım evlat. Herkes anneme şikayet ederdi beni, annemde beni dövdüğü ya da azarladığı zaman bu ağaca tırmanır, burada saklanırdım. Benim için öylesine büyük anılarla dolu olan, bu incir ağacı yanımda çok kıymetli evlat. Bir bakraç suyu evden buraya taşımamı ona çok görme.

-Ziraat mühendisi genç delikanlı, yaşadığı bu olaydan, yaşlı adamın anlattıklarından çok etkilenmişti. Yaşlı adam ertesi gün elindeki su bakracıyla incir ağacına doğru giderken, ağacın çevresinde dört ya da beş işçinin çalıştığını gördü. Bakracı yere bırakıp işçilere doğru koşmaya başladı.

-O benim ağacım, bırakın arkadaşımı, o benim sırdaşım, can yoldaşım. Diye bağırırdı.

İşçilerin başındaki adam kasketini çıkardı ve yaşlı adamı başını eğerek saygıyla selamladı.

-Amcacığım ağacına kötü bir şey yapmıyoruz. Senin için bu incir ağacının ne demek olduğunu biliyoruz. Bu nedenle onu kurtarmaya geldik. Ağacınızın köklerinin çevresinde kanallar açtık ve onları tankerimizin deposundaki suyla doldurduk. Bu güzel incir ağacını bol bol suladık. Anlayacağın onu suya doyurduk.

Yaşlı adam merak içinde,

-Fakat ben sizi çağırmadım ki evladım, kim gönderdi sizi buraya?

-Bizi buraya gönderen kişi, adını söylemedi amcacığım. Diye yanıtladı işçi başı.

Yaşlı adam, yeterli suya kavuşan arkadaşı incir ağacının altında oturup, onunla konuştu. Birden bire aklına dün sohbet ettiği, genç delikanlı geldi. Yaşlı gözlerle işçilerin binip gittiği kamyonun arkasından bakıp,

-Sağ olasın evlat, Allah senin de yüzünü güldürsün.

SIKINTININ DALLARI

“Neyin var?” diye sordu karısı. “Hiçbir şey...” “Çok durgun duruyorsun da...” “Bir şeyim yok.” Sessiz kaldılar bir süre. Kadın öfkeyle odasına girdi. Kalakalmıştı orada. Daha üzerine gitse evi terk edeceğini biliyordu. Kaç kez eve erken gelmesini söyleyince de olmamıştı. Nice günler beklediği o pencerede kararmıştı zaman. Ara sıra olsa önemi yoktu ya, her gün karanlığı daha da çoğaltmak bunaltmıştı artık. Akşamın geç vakitlerinde kurulan sofraya, günler öncesinde germiştir sinirleri. Odanın kapısına uzandı elleri. Sonra geri çekti onları. Bir daha denedi, olmadı. Beyni istiyor, elleri karşı çıkıyordu bu düşünceye. Olduğu yerde dönmeye başladı. İyi ki ayakları karşı değillerdi. Sonunda açabildi kapıyı. İçerideki kanepenin bir kenarına ilişti. Konuşmadan uzunca kaldılar öyle. Sözcükler ağzının içinde dönüp dururken karısı ile göz göze geldiler. “Peki, neredeydin bu saate kadar?” sorusu çıktı dudaklarındaki sözcüklerden. Kadın güldü. Kocasının kafasını kurcalayan sorunu bildiği halde sözü onun açmasını bekliyordu. Şimdi de önemsemiyor görünmeye çaba gösteriyordu. “Nerede olacak, annemin evindeydim. Oturduk biraz. Ne zamandır görmüyordum.” “Annemi görmene bir dediğim yok, ama bugün orada değildin.” “Nerede olacağım ya, yeter artık, güvenmiyorsan ayrılırsın.”

Bu sözü her duyduğunda gözlerinde kargalar uçuşurdu. Oturduğu yerden sallanarak kalktı. Başka şeyler söylemenin, işi daha da kötüye götüreceğini bildiğinden sessiz kaldı. Her zaman olduğu gibi çeşmede aldı soluğu. Avucuna doldurduğu suyla defalarca yıkadı yüzünü. Ayakta duramıyordu. Yine tansiyon hareketine geçmiştir diye düşündü. Yerinden bir koşuyla fırlamak için hep böyle zamanları bekleyen bir fırsatçıydı o. Çalışma masasına oturdu. Elini kitaplığına uzatıp bir kitap çekti. Bir iki sayfa çevirdi. Olmadı, bıraktı yeri-

ne. Kalemını aldı bu kez. İçindeki doluluğu mutlaka boşaltmalıydı kağıt üstüne. Kalemine önce bir şiirin sözcükleri aktı. “Sevinçsiz düşünmek bunaltıyor yüreği” diye son tümce yerleşti son satıra. Bu kez isim üzerine boşlukta kaldı. Birkaç isim geçti usundan. Hepsinin üstünü geri çizdi kalemiyle. “Bekle” dedi. “Şiirin ismi şiiri yansıtmalı, yabancı düşmemeli özüne.” Kalem büktü boynunu, tamam dercesine yasladı sırtını parmaklara. Sonra düşüncesi seslendi kaleme: “Düşünce güzelliği nasıl sence.” “Gökçek bir isim, şiire de tam yakışır bence.” Karar çıkıp durmuştu en öne, kendini belirlercesine. Kalemse rahat bir soluk almıştı. Yoksa parmakların arasında uzunca bekleyecekti öyle. Bileğinden nabzını tekrar ölçtü. O normale döndüğüne göre tansiyon da koşusunu durdurmuştu diye düşündü. Yazmak rahatlatmıştı onu. Yalnızlığının dallarına oturttuğu dostlarıydı yazıları. Sonra bir öyküye başladı. Duvar saati uzun uzun çalmaya başlayınca dek sürdü bu. Ne tez geçiyordu şu zaman. Öyküsü beşliğini sallamakta olduğu bir çocuktan henüz. Daha emzirmesi, altını değiştirmesi gerekiyordu. Sarıldı yeniden, bir annenin sevgisince... Zaman ne yaparsa yapsın, yarım koymayı sevmezdi yazılarını. Daha sonraya bırakmak topallatıyordu düşüncesini. Dik bir yokuşu çıkan yüklü bir eşek gibi soluyordu sonra tümceleri. Horoz sesleri yeni günün perdesini aralarken, öykünün çocukluğu da büyümüştü artık. Dimdik ayakta duruyor, güneşin ilk ışıklarını yudumluyordu gözleri. Nasıl da gülümsüyordu karşısında. Artık yatağına uzanabilirdi. Rahatlamıştı. Bir ara, oda kapısının gıcırdağını duyar gibi oldu. Gözleri ise uykunun o derin havuzuna atlamıştı bile.

Uyandığında nerdeyse ikindini bulmuştu gün. Kalktı. Beli, kolu ağrılar içindeydi. Gıcırtyla açılan kapıya öfkeyle dokundu. Mutfağa girdi. Bir çay demledi. Çayını yudumlar-

sessizliği de çekti içine. Çocukların odasının kapısını açtı yavaş bir hareketle.

Kimse yok gibiydi odada. Büyük oğluna annesini sordu. "Evde yok" dedi oğlan. Kız: "Sabah kalktığımızda, elinde iki koca çantayla çekip gitti annem." Bunları söylerken üzgündü. Ağlamaklı çıkıyordu sözcükler ağzından. "Demek çantalarla çıktı ha! Annesine gitmiştir. Birkaç gün sonra gelir elbet..." Çocukları rahatlatmak istiyordu. Onlar da taşıyorlardı bu sıkıntı yüklerini. Küçüktüler. Bu yük onlara ağır gelebilirdi. "Çocuklar, hep birlikte dışarda yemeğe gidelim. Biraz da gezeriz ha, ne dersiniz?" Büyük oğlan babasına kızgınca bakarak: "Hayır baba, annem gelmeyecekmiş artık." Yanıt veremedi. Olduğu yerde kalakalmıştı. Ne demeliydi onlara, ne tümceler kullanabilirdi bu konuda? Balkona attı kendini. Yoldan geçenlere uzattı bakışlarını. Çoğunluğunda gülmeyen yüzler vardı geçenlerin. Bakışları boşlukta dolaşan, dudaklarında acı kıvrımlar oluşmuş insanlar yüzlerinden belli oluyordu. Ayaklar desen, yüzler kadar anlamlıydı neredeyse. Yere basarken yan basan, büyük bir özenle ayaklarına dinginlik veren, ayağını sürüyen, hız yapan araçlar gibi ses çıkaran, büyük bir ağırlık kaldırırcasına zorlanan, sekerek yürüyen ve topallayan ayaklar..."Ne değişik bir canlı şu insanoğlu" diye düşündü bu kez. Kendi ayaklarına bakan da var mıydı acaba? Bakarken kendini anlatmak, konuşurken, yürürken, dinlerken... İnsan çoğu kez hareketlerinde ortaya koyarmış kendini.

Tekrar odasına geçip kapattı kapıyı. Duvardaki saatin tıkırtısı bile bir başkalık kazanmıştı sanki. Masasına oturdu. Raflarda dizili kitaplar da kendi gibi iştahsızdılar. Sayfalar ne çevrilmek istiyordu, ne de eller çevirmek. Kalem de çocukların baktığı şekilde bakmaktaydı köşeden. Yazmak, artık o da rahatlatmaktaydı. Tekrar kalktı olduğu yerden: "Çocuklar,

hazır mısınız? Gidip bir yemek yiyelim önce." Çocuklardan ses çıkmadı. Durgun gözlerle baktılar yüzüne. Çaresiz, tek başına çıktı dış kapıdan. Yollar hep insan seli. Ne yana dönsen, biri çarpıyor bir yanına. Öylece geçip gitti yolları. Köy kokusu başladığında çevrede çınar ağaçları da gözüksüler. Yıllanmış bedenleri ile gökyüzüne kafa tutarcasına uzamışlardı. Yine onların görkemli dalları altında buldu kendini. Önce bir merhabalaştı onlarla. Yapraklarını okşadı bakışları. Sonra göz göze geldiler, dallarında elleri.

Büyük bir parkın içinde olmalarına karşın onlar da kendi gibi yalnızlık çekiyorlardı. Çünkü insanlar yalnızca onların koyu gölgelerine dosttular. Anlayamazlardı. Hatta çınar ağaçlarıyla konuştuğu için kendine deli diyenler olmuştu geçmişte. Bu konuşulanları umursayacak değildi elbet. Kaç insan kendini anlayabilirdi? Koca kentte birkaç kişi o kadar. Bir de çınarlar... Şimdi ne kadar kıpır kıpır duruyorlardı yerlerinde. Söyleşecekti çok daha kalarak birlikte. O onları, onlarsa onu dinleyecektiler. Garson yine uzaktan seyredecekti merakla. "Çınarların delisi geldi" diyecekti belki de. Bir an rahatladı. Çocukları takıldı tekrar usuna. Gelecek yıllar kim bilir daha ne hüznler getirip yığacaktı önlerine. Ancak yirmi gün yetebilen emekli maaşı hep sorgulamıştı, karartmıştı günlerini. Bastıramadığı kitap dosyaları ise toz üstüne toz almıştı. Onları okuyacağı dostları da çınarlardı ne yazık. Kalkmak üzereyken başı döndü yine. Oturdu öylece. "Çınarların altında olamaz" diye söylendi kendi kendine. Fırsatçı tansiyon kıskanmış mıydı yoksa bu dostluğu? Oturduğu sandalye birden hareketlenmişti altından. Yere düştüğünü duydu bir tek. Yeşil siyahtı artık. Anılarında kalacaktı belki de çınarların.

İbrahim Özgün

UMUTLARLA

Umutlarla yürürüz
İncecik dallarda

Sevdanın yarası derin
Islak geçer günler hem de serin

Yürürüz rüzgarlardan
Eller gözükür sisler arasından
Uykusuz geçen gecelerden,
Koşarız önünde gölgelerin.

Çiğ düşer sabaha
Yorgun gün yürür.
Yükselen baharda
Her düşen uçurtma benim.

Kuşlar söyler şarkımızı
Yazan yazmış yazımızı
Yollarda umutlarım var benim.

SİTEM GAZELİ

Ömrümün baharını kışa çevirdin
Kasvet dolu geceler bitmez mi sandın

Sevdamin ateşinde yandım kavruğdum
Badı saba nazlanır, esmez mi sandın

Mecnun'un çölüne haber gönderdim
Sevda yüklü kervanlar gelmez mi sandın

Bu canım ki, fanidir çok naz çekemez
Ömrümün sermayesi bitmez mi sandın

Yetmez mi, insaf eyle bitsin hasretim
Mazlumun ahını Hak bilmez mi sandın

Bir kez nazar eyle ki, ruhum şad olsun
Can, ecel şerbetini içmez mi sandın

Canımı çok yaktın ki hiç acımadın
İbrahim'in ateşi sönmez mi sandın

Karanlık kuyularda bıraktın gittin
Yusuf'u kurtaran hiç olmaz mı sandın

Derdime derman olan cananlarım var
Gelip gözyaşlarımı silmez mi sandın

Derdimin dermanını Hakka bildirdim
Allah diyen gönüller gülmez mi sandın

Yürü git sen yoluna, himmet istemem
Karun gibi servetin bitmez mi sandın

Seni güzel yapan şu kara sevdamdır
Yusuf için Züleyha ölmez mi sandın

Mevla kapısına gelen boş dönmez hiç
Aşkına sadıkları sevmez mi sandın

Rahman-ı Rahime hep niyaz eylerim
Rahmeti bu cihana yetmez mi sandın

"Küllü men aleyha fân" der yüce Mevla
Azrail tüm canları almaz mı sandın

Yılmaz aşka sadık ol, avaz eyleme
Gelir bülbül-ü şeyda ötmez mi sandın

Seda Açıksöz

YAKIŞIR MI HIÇ

Çiçek tutan eller
Ölüm açar mı hiç
Yakışır mı
Sevgiden irak düşmek

Sevdalar yaşayan yürek
Sıkar mı boynundan
Bir canlının
Bir anda tüketircesine yaşamını

Ne oldu da
Yitirdik tüm güzellikleri
Korkulu bir rüya
Görür gibi

Daha dün
Balon uçuran ellerimizle
Renklendirirken
Şu gökyüzünü

Rüya sayıyorum
Tüm bu insanlık dışı hareketleri
Tutup yakalarından
İyice bir sallasak mı ki?

Emel Türkyılmaz

YİNE AŞK

Yine aşk bahçesinde çiçekler açtı
Müjdeler olsun ki sevindi yürek
Kuşlar cıvıladı, börtü böcek çoştı
Sevmek başladı artık yine burada

Kokular kucaklaşırken bütün günlerle
Hayatta başkalaşırır
Unutulur sanki geridekiler
Sevda, bundan sonrasını konuşur yalnızca

Aşk, kırmızı bir lale gibi uzatırken başını
Gözler tutuşurlar bir heyecanla el ele
Kar mı yağmış, rüzgar mı esmiş
Kim duyar ki bu ateşte?

Yine aşk, yine gözler
Bahçede ki şenlik de zorlar yürekleri
Günler, aylar neler getirir, bilinir mi ki
Yıldızlar da konuşur, tüm geceleri bölerek

Nur Zelal Ceylan

ŞİİRİNİ TOPLADI RÜZGÂR

Nereye gitsen alazından dökülüyor kıvılcım kıvılcım şiir,
Sen gittim sanıyorsun, yol bir daha siliyor cürmünden izini
Sustuğun kinaye, farfaradır zaptına memur kelimelerin
Gelsen de derindir izleri kaderin, gidişinin gölgesi yetim

Ayası buz tutmuş bak hatıraların, kır kalemi, küstür kendini,
Rakamları diz, sahici bir hesap kıl kalbin uykusunu bölün
Gözlerinden soluğa kesmiş sürmeyi sil at, bulut olsun mavinin rengi
Gel, uğursun; köşedeki duvar, sokaktaki lamba sevinci yunsun

Ben bir aborjin gölgesine sığınmış, türkü mü söylüyorum, dinle
Ne dağların karı, ne ağacın kahrı, ne sol cebindeki ayrılık baladı
Dudaklarıma rüzgar değişiyor, kuru çelimsiz bir sese dönüşüyor adın
Dinle, birazdan türkü bitecek, tepedeki ağaç acıyla gülümseyecek

Kalbim dedim, silindi arzımdan geçmiş ve gelecek günahların
Bir âh değil mi kalan, gün ne bilsin hangi dağın ertesi ölüm
Hangi bağra sığınmıştır ecel, çöl kime kuyu, su kime zındandır
Şiirini topladı rüzgâr, ateşi söndü kumun, akşam sesini çağırmaktadır.

Mehmet Akif Orçan

AKLI AKIL İLE KONTROL ETMEK

Başlık biraz girift yani iç içe girmiş gibi oldu, ben de farkındayım.

Her geçen gün, üzerine bir yenis eklenen keşiflerle kibrin zirvesine oturtanlar, acabakendi benliklerini de keşfedebiliyorlar mı? Zannetmiyorum ama irdelenebilir. Kibir böyle bir şeydir işte; buna asla izin vermez. Bunu bilenler, işin ağırlığı altında kalmak istemezler herhalde!

Âlemin hülasası olan insanı keşfetmek gezegenleri keşfetmekten daha zordur! Belki de bu yüzdendir; birçok insan taşıdığı cevherden habersiz yaşıyor!

Anatomisi bile henüz tam anlamıyla keşfedilemeyen insanın, bazı anlamlı anlamsız davranışları ve sırlarla dolu iç âlemi ile ilgili yeterli ya da detaylı yorumlarda bulunmanın zor olduğu konusunda, zannederim birçokları ile hem fikirizdir. Ancak insanın, kendisini kontrol edebileceği yol ve yöntemlerin sürekli açık olduğu göz ardı edilmemelidir.

İç âleminden haberdar olmak bir yana, insanın, kendi dış âlemindeki hareketlerinin tamamından gerçek anlamda haberdar olduğunu söylemek mümkün müdür? Ara sıra da olsa bazı kontrolsüz hareketlerde bulunduğunu itiraf edenler çıkmaktadır. Peki, işin aslı öyle midir, yoksa aklın özdeşi beyinden habersiz, kişisel herhangi bir hareket söz konusu değil midir?

İnsan, bir şeyayı kullanırken, çoğu zaman şeyayı nasıl kullandığının farkında olmayabilir ya da kullandığı cismin özellikleri üzerinde pek durmayabilir. Bu bağlamda kişilere, bir şeyayı nasıl kullandıkları sorulsa, büyük çoğunluktan muhtemelen; "Alışkanlık işte, meleke oluşmuş, o yüzden bir takip söz konusu

değil, nasıl kullandığımız üzerinde pek de durmuyoruz..." benzeri cevaplar alınacaktır.

Uygulamalara bakılırsa bu söylenenler büyük ölçüde doğrudur, çünkü birçok kişi, çağın, nerede ki vazgeçilmez gereçlerinden biri olan bilgisayarı çevirmeli telefonlardan, arabayı da bir eşeği yönlendirmekten, çok daha rahat ve ustaca, hem de özel bir çaba sarf etmeden kullanmakta değil midir? Hatta, ata binen bir kişinin, araba kullanan bir kişiden daha fazla dikkat göstermesi gerektiği ve efor sarf ettiği de bir gerçektir.

Şimdi burada, yukarıda verilen örneklerden bilgisayar üzerinden bir değerlendirme yapacak olursak; günümüz insanlarından çoğu, kullanmakta oldukları işlemci bilgisayarın, temelde yapabildiği işlemlerin çoğundan haberdar olmadıkları bir tarafa, işlem yaparken, yaptıkları o işlemlerle ilgili bildiklerini dahi düşünmemektedirler.

Bir de hafızasında, içeriği çok geniş ve kapsamlı bir program yüklü olan bu aygıtın kullanıcı, kullanım süresinde, sadece kendi kullanabildiği yönleri ile yararlanmaktadır. Hafızasında yüklü programı sayesinde, yazılanları kendince kontrol etme yapay yetisine de sahip olan bilgisayar, verilere bağlı kalarak, doğru yazılan kelimelerden bazılarını ara sıra yanlış gösterip altını çizse de genelde yanlış yazılan kelimelerin altını renkli çizmek suretiyle yazılım hatalarını göstermektedir ya da yanlış işlemleri ret ederek tepki vermektedir. Görünüşe bakılırsa böyle bir program olmasa kullanıcı, yaptığı işlemlerde daha çok gayret sarf etmek zorunda kalacak ya da çok sayıda hata yapacaktır.

Bir bilgisayarı kullanırken, onun hafızasının

da kayıtlı olanların bütününe göremeyip ancak yaptığı işlem kadarını gören ve kavrayan insan, kendi gördükleri ve bildikleri ile işlem yaparken, içeriğini bilmesede, görmediği özelliklerin var olduğunu aslında bilmektedir ama o anda bunu aklına getirmemektedir, bir bakıma kendi yaptıklarını bilgisayarın hafızası ile kontrol etmiş olmaktadır.

İnsan, bir bilgisayarın hafızası ile asla kıyaslanamayacak kadar, ucu bucağı belli olmayan, kapasite sınırı çizilemeyecek yapıdaki kendi beyninin başarabilecekleri bir tarafa, neleri başardığının çoğu zaman farkında bile değildir. Kaldı ki birçokları için sahip oldukları yetiyi düşündüğü de söylenemez. Burada, ruh bilimi açısından, bellek, usa vurma, algılama veya imgeleme gibi insandadoğuştan bulunan zihin güçleri anlamındaki yetiden, Yunus Emre'nin; "Bir ben vardır, bende benden içeri", yine; "Süleyman kuş dilin bilir dediler/Süleyman var Süleyman'dan içeri..." dediği yapılandırılmadan, bu mısralarda kastedilen, insandaki iç âlemdenve ona verilen imkânlardan söz ediyorum elbette.

Klasik Yunan uygarlığının sahip olduğu Delfi Tapınağının girişinde yazılı bulunan; "KENDİNİ TANI" ibaresinde kastedilenle bu yetiye, yeteneğe veya asıl gücün sahibi tarafından programlanan ve insana verilen imkânlara işaret ediliyor olsa gerek.

İnsanlardan zuhur eden bazı hareketler istek dışı olarak oluşsa ya da nitelendirilse de o hareket ve davranışların, içten içe beyin tarafından yönetilmesi, icraatları görülen aklın da görünmeyen bir akılla, daha doğrusu aklın, üzerinde düşünülmemen yetisiyle ilintili olarak denetlenmesi söz konusudur. Görüldüğü gibi insan, sadece bizim bilebildiğimiz kadarıyla ne kadar harika yapılandırılmıştır değil mi?

İnsanın, bu kadar mükemmellekle donatılmış olmasının bir hakkı olmalıdır mutlaka. Bu hakkı teslim edecek olan, insanın kendisinden başkası değildir elbette. "Bu yapılanmanın hakkı nedir?" denilirse, cevabı; "Doğru işlerde bulunmak!" olur herhalde!

İnsanın, doğru işler yapılabilmesi ve yapılanlardan iyi sonuçlar alınabilmesi, davranışlarını akıl süzgecinden geçirmesine bağlıdır.

Yani davranışlar, beyinden bağımsız olamayacağına göre, yine beyinden bağımsız olmayan aklın, başka bir konumda, tekrar akıl ile kontrol edilmesi, onun iradesi ile eyleme dönüşen hareketlerinin başıboş bırakılması esas olmalıdır.

"Aklın ilgisi olmayan bir hareket yoktur." demek için yani insanın kendine gelmesi, kendisini tanınması, insanın kendi içi âlemindeki hareketleri keşfetmesi için asırlar geçmesi gerekmez herhalde. Gerekmez gerekmesine de bazıları için bir ömür de yetmiyor bunu demeye.

Kur'an-ı Kerim'de Yüce Allah'ın, Yahudilere hitaben; "Kitabı okuduğunuz halde, insanlara iyiliği emredip bizzat kendinizi unutup musunuz? Akıl etmiyor musunuz?" (Bakara 2/44) buyurmuş olması, aslında alttan alta bütün insanları kapsayan bir ifadedir. Burada, doğruyu göremeyen aklın, farklı bir konumda yine akıl ile kontrol altında tutulmasına veya yönlendirmesine işaret edilmekte değil midir? Bunun bir kademe ilerisinde; "... Ve onlar, işlerini aralarında toplanıp istişare ederler." (ŞÛRÂ 42/38) buyurularak, bir taraftan yapılan bir işin doğru yapılmasına, diğer taraftan mü'minlerin bir araya gelip yapacakları işleri, birbirlerinin akılları ile kontrol ederek doğruyu bulduklarına işaret edilmekte, daha başka bir taraftan da işlerin bu şekilde yapılmasının önemine, bir adım daha ilerisinde ise yapılacak işlerde doğruyu bulmanın esas olduğuna, bunun da ancak istişare yani akılların ürünü fikirlerin diğer akılların ürünü fikirlerle değerlendirilip en doğru olanının bulunacağına işarette bulunmaktadır.

Yapılacak işlerde en doğru sonuca ulaşabilmek için aklın, bir konumda hükmettiği üzerinde tekrar düşünerek, aklın bir ürünü, başka bir konumda yine akıl ile kontrol ederek, söz konusu ürünü kıvamına getirmek suretiyle en doğru olanının bulunması, insandaki cevherin genişliğini ve önemini göstermektedir.

Çok geniş imkânlara sahip olan insan, daha kendisini keşfedememiştir. Yaşadıkları sıkıntılar bunun ürünü değil midir?

Fahrettin Kolukısa

SANKİ

Sanki
Bu gecenin yolu
Düşmeyecek mi gündüze

Sanki
Hep bulutsuz mu kalacak
Gökyüzü

Sanki
Sararan yapraklar
Düşmeyecekler mi toprağa

Sanki
Hep gökyüzü mü olacaklar
Kuşlar

Ve bütün her şey
Her şey
Aynı mı kalacak şu evrende

Sanki
Yazınca bu şiiri
Ölüm gelip dikildi karşıma

Şimdi
Nasıl çıkacağım bu çıkmazdan
Sanki...

KIŞIN ARDINDAN GÜMRAH KOŞU

yağsın kar
dağlara ovalara
ırmaklara çaylara
susuzluğumuzca

örtsün bir baştan
bir başa
çarşaf gibi beyaz
tüm yeryüzünü

yatak yorgan olsun
sarıp sarmalasin
bir kundak misali
alsın koynuna

börtü böcek nebatat
dalsın uykuya sonsuz
çağırısın engin dinginliğine
yol alalım aydınlığında

yağsa içimize bir de
çözülse kalbimizin kırağıları
kışın ardından gümrah koşarken
yeniden doğuşa...

Yalçın Yücel

DÜŞÜNCE NASIRLAŞMASI

Düşüncelerimizde
Nasırlar çıktı artık
Bir küçük söz bile
Kırıp döküyor ortalığı

Bu gidişle
Çocuklara bırakacak günler de kalmayacak
Nasırlaşacak
Tümden şu yaşam

Suyun şırıltısı anlatılacak
Yalnızca gelecekte
Ağacın yeşili, denizin mavisi de
Bir de kuşların sesi

Ya sonra
Baştanbaşa sarınca düşünceleri
Bir küçük umut bile bırakmadan
Daha da çoğalarak, daha da

Ne kalacak sanıyorsunuz geride
Gülmeyen çocuklarla, uçmayan balonlar mı?
Bilesiniz ki, çok daha ağrıttacak
Yaşam yüreğiniz nasırlara kalınca.